

**AKCIONI PLAN ZA DJECU OPĆINE BANOVIĆI
ZA PERIOD 2019-2021. GODINA**

Februar, 2019. godine

SADRŽAJ

Uvodna riječ (načelnik Općine)	4
I UVOD	5
II AKCIONI PLAN ZA DJECU OPĆINE BANOVIĆI	7
III MEĐUNARODNI I NACIONALNI PRAVNI OKVIR	8
Međunarodni dokumenti značajni za izradu Akcionog plana za djecu	8
Nacionalni okvir za izradu Akcionog plana za djecu	9
IV METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA ZA DJECU	10
V ANALIZA STANJA POLOŽAJA DJECE U OPĆINI BANOVIĆI	13
Administrativno – teritorijalna i demografska slika općine Banovići	13
PROGRAMSKO PODRUČJE DJELOVANJA AKCIONOG PLANA ZA DJECU	15
Formalno i neformalno obrazovanje	15
Definisanje pojmova	15
Opšti podaci oobrazovanju na području općine Banovići	15
Najznačajniji problemi identifikovani u oblasti formalnog i neformalnog obrazovanja	18
SWOT analiza – Formalno i neformalno obrazovanje.....	19
Sport, rekreacija, kultura, informisanje djece i zaštita okoliša.....	20
Definisanje pojmova	20
Analiza stanja	21
Najznačajniji problemi u oblasti sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša	23

SWOT analiza - sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša	25
Zdravlje i zdravstvena zaštita djece.....	26
Definisanje pojmova	26
Analiza stanja	26
Najznačajniji problemi u oblasti zdravlja i zdravstvene zaštite djece	27
SWOT analiza – zdravstvena zaštita	28
Životni standard i socijalna zaštita djece.....	29
Definisanje pojmova	29
Analiza stanja	29
Najznačajniji problemi identifikovani u oblasti životnog standarda i socijalne zaštite	31
SWOT analiza – životni standard i socijalna zaštita	32
Zaštita djece od nasilja i sigurnost djece	34
Definisanje pojmova	34
Analiza stanja	34
Najznačajniji problemi u oblasti zaštite djece od nasilja i sigurnost djece.....	35
SWOT analiza – zaštita djece od nasilja i bezbjednost.....	36
VI STRATEŠKE ODREDNICE AKCIONOG PLANA ZA DJECU	37
Vizija	37
Misija	37
Opći cilj	37
Posebni(specifični) ciljevi.....	37
Definicija korisnika	38

Specifične kategorije korisnika	38
Indirektne korisničke grupe	38
Budžet Akcionog plana za djecu općine Banovići.....	39
VII AKCIONI PLANovi PO OBLASTIMA	40
1. Koordinacija Lokalne grupe za dobrobit djece	40
2. Formalno i neformalno obrazovanje djece	41
3. Sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša	44
4. Zdravlje i zdravstvena zaštita djece.....	46
5. Životni standard i socijalna zaštita djece.....	49
6. Zaštita djece od nasilja i sigurnost djece	50
VIII PRAĆENJE REALIZACIJE AKCIONOG PLANA ZA DJECU	52

Uvodna riječ (načelnik Općine)

Općina Banovići je jedna od bosanskohercegovačkih općina i gradova koja se odlučila da zajedno sa neformalnom Grupom za dobrobit djece općine Banovići, a na osnovu potpisane Zajedničke izjave o saradnji za dobrobit djece na lokalnom nivou, izradi i potpomogne provođenje Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine, nakon što Općinsko vijeće Banovići da saglasnost na isti. Naime, nakon potpisivanja Zajedničke izjave o saradnji za dobrobit djece na lokalnom nivou, Grupa za dobrobit djece u koju su dobrovoljno uključeni predstavnici: Općina Banovići, Udruženje odred izviđača „Plamen“ Banovići, JU OŠ „Grivice“, JU OŠ „Banovići“, World Vision Tuzla, JU Centar za socijalni rad, MUP TK PS Banovići, JU OŠ „Treštenica“, JU OŠ „Banovići selo“, JZU Dom zdravlja Banovići, CK Banovići, Udruženje dijabetičara Plavi krug Banovići, Udruženje mladih BaUM Banovići, JU MSŠ Banovići, sa ciljem da svako iz svoje nadležnosti i na različite načine doprinesu boljem ambijentu za svu djecu naše općine, prepoznajući to kao jedan od ključnih faktora uspjeha lokalne zajednice. Općina Banovići je do sada samostalno i u saradnji sa drugim institucijama, nevladinim organizacijama, formalnim i neformalnim grupama realizovala nekoliko projekata a koji doprinose dobrobiti djece.

Proces izrade Lokalnog Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine obuhvata:

1. Određivanje vremenskog okvira provedbe Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine ,
2. Analiza međunarodnog i nacionalnog pravnog okvira, kao i dokumenata značajnih za izradu Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine,
3. Utvrđivanje metodologija izrade Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine,
4. Analiza stanja položaja djece na području općine Banovići,
5. Utvrđivanje programskog područja djelovanja plana za djecu,
6. Identifikacija najznačajnijih problema u oblasti formalnog i neformalnog obrazovanja u programskim područjima sporta, rekreacije, kulture, informisanja djece i zaštite okoliša,
7. Identifikacija najznačajnijih problema u oblasti zdravstva i zdravstvene zaštite, socijalne zaštite, oblasti životnog standarda, zaštite djece od nasilja i sigurnosti djece,
8. Utvrđivanje strateških odrednica plana za djecu,
9. Utvrđivanje mehanizama za realizaciju Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine i
10. Utvrđivanje mehanizama za izvještavanje o provedbi Akcionog plana za djecu općine Banovići za period 2019-2021 godine.

Cilj ovog dokumenta je sistemska izgradnja strategije za pružanje podrške i pomoći djeci u njihovom rastu i razvoju, te da se kroz set intervencija na lokalnom nivou osigura da su sva djeca sigurna kako kroz unapređenje kvalitete referalnih mehanizama, tako i kroz kreiranje lokalnih politika koje mogu djelovati preventivno i smanjiti sigurnosne rizike, a povećati prilike za smisleno učešće za svu djecu unutar lokalne zajednice.

I UVOD

Inicijativa za donošenje lokalnih akcionih planova za djecu potiče još 1992. godine kada je na međunarodnoj konferenciji u Dakaru (Senegal) istaknuta ideja o gradonačelnicima-zaštitnicima djece, kao jednim od načina da se općinske/gradske vlasti više uključe u ostvarivanje prava djece. Na UN-ovoj Konferenciji o naseljima i stanovanju, u Istanbulu, Habitat II (1996.) prvi je put predstavljen koncept gradova-prijatelja djece. Stvaranje nove klime za djecu na lokalnom nivou istaknuto je i na Specijalnoj sjednici Generalne skupštine UN-a održane u maju 2002 godine. U dokumentu „Svijet prilagođen djeci“ naloženo je državama potpisnicama Konvenciji o pravima djeteta da razvijaju „*Gradove po mjeri djeteta*“. Ovaj globalni pokret postaje pokretačka snaga za dječija prava širom svijeta. Mnogi gradovi u svijetu i Europi postaju „Gradovi po mjeri djeteta“.

„Grad/općina po mjeri djeteta“ predstavlja sistem dobre uprave koja je posvećena punoj provedbi Konvenciji o pravima djeteta, a što između ostaloga uključuje i razvijanje i usvajanje detaljne i jasne lokalne strategije/plana usmjerene na prava djeteta. Lokalne uprave trebaju biti motivisane da rade na unapređenju kvaliteta života djece u svojoj zajednici na način da djeca potpunije i brže ostvaruju svoja prava i zadovoljavaju svoje potrebe u svim segmentima njihovog života: obrazovanje, socijalna zaštita, kultura, sport, slobodno vrijeme i rekreacija, sigurno i zdravo okruženje, zdravlje. Međusektorska saradnja u ovom procesu je ključna komponenta uspjeha koja uključuje aktivno djelovanje svih sektora (javnog, privatnog i civilnog), kao i aktivno učešće djece i uvažavanje njihovih mišljenja i prijedloga.

Bosna i Hercegovina, kao potpisnica UN Konvencije o pravima djeteta (u daljem tekstu: Konvencija), obavezala se da će poduzeti sve potrebne mjere i aktivnosti u cilju pune provedbe odredaba Konvencije, što podrazumijeva kreiranje politika i strategija koje će biti usvojene u najboljem interesu djeteta i koje će doprinjeti njegovom pravilnom rastu i razvoju, bez obzira na bilo koju pripadnost djeteta. U proteklom periodu usvojena su tri Akciona plana za djecu BiH (2002-2010, 2011-2014, 2015-2018).

Akциони plan za djecu BiH 2015-2018. je strateški dokument usvojen od Vijeća za djecu BiH u kome se definiše opšta politika zemlje prema djeci za period od 2015. do 2018. godine. U ovom dokumentu identifikovani su osnovni problemi u ostvarivanju, zaštiti i unapređivanju prava djeteta u našoj zemlji, kao i osnovni pravci njihovog rješavanja kako bi državne, entitetske, kantonalne i lokalne institucije izgradili Bosnu i Hercegovinu koja poštuje dječija prava i koja je po mjeri djece. Kao nosioci implementacije pojedinih Mjera iz Akcionog plana za djecu označene su i jedinice lokalne samouprave. Tako je u okviru Opće mjera implementacije Konvencije definisana Mjera A2.1.: „obezbjedjenje adekvatnih ljudskih, tehničkih i finansijskih resursa kako bi provedba ovog Akcionog plana bila ostvarena na sveobuhvatan i dosljedan način na cijelom teritoriju BiH“ za čiju realizaciju su upravo odgovorne jedinice lokalne samouprave. Ova Mjera podrazumijeva donošenje Lokalnih akcionih planova u općinama/gradovima u Bosni i Hercegovini. UN Komitet za prava djeteta je 2016.godine naglasio urgentnost povećanja budžeta za djecu, te svim državama članicama uputio *Generalni komenatar br.19.* o izdvajanju sredstava iz javnih budžeta za realizaciju dječijih prava. Cilj Generalnog komentara je da se unaprijedi razumijevanje obaveza iz Konvencije vezano za budžetiranje u oblasti dječijih prava, kao i da se ojača realizacija tih prava, te promovira stvarna promjena u načinu na koji se budžeti planiraju, usvajaju, izvršavaju i prate, a sve u svrhu bolje implementacije Konvencije i njenih opcionih protokola.

Nekoliko gradova/općina u BiH je već usvojilo Akcione planove za djecu: Grad Zenica, Grad Banja Luka, Općina Novo Sarajevo, Općina Centar te načinile prvi, ali vrlo značajan korak u proces dobijanja statusa „Općina/grad-prijatelj djece“.

Konvencija o pravima djeteta je međunarodni dokument, usvojen na Glavnoj skupštini Ujedinjenih naroda 20. novembra 1989. godine koji sadrži univerzalne standarde koje država stranka Konvencije mora jamčiti svakom djetetu. U Konvenciji se govori, prije svega, o obavezama odraslih da čine najviše što mogu kako bi se svako dijete potpuno i skladno razvijalo i pripremilo za život i korisno djelovanje u zajednici kao i o obavezama brojnih društvenih aktera koji se bave zaštitom djeteta. To je prvi dokument u kojem se djetetu pristupa kao subjektu s pravima, a ne samo kao osobi kojoj treba posebna zaštita. Konvencija pokazuje da hijerarhija dječjih prava ne postoji. Dakle, sva su ta prava potrebna da bi se dijete razvilo u psihofizički cjelovitu osobu.

Implementacija Konvencije podrazumijeva izradu Lokalnih akcionih planova za djecu kao strateškog dokumenta čiji je cilj stvaranje pogodnog okruženja za djecu.

Svi akteri zajedno trebaju omogućiti optimalan razvoj djeteta, a istodobno dijete naučiti kako da štiti vlastita i tuđa prava.

UN Konvencija o pravima djeteta

II AKCIONI PLAN ZA DJECU OPĆINE BANOVIĆI

Akcionni plan za djecu općine Banovići za period 2019-2021. godine (u daljem tekstu: Akcioni plan za djecu) je lokalni strateški dokument koji sagledava sveobuhvatne potrebe djece na lokalnom nivou, definiše aktivnosti koje je neophodno realizovati kako bi se zadovoljile prioritetne potrebe djece, te identifikuje raspoložive i nedostajuće kapacitete za ostvarivanje i poštivanje osnovnih prava djeteta u ovoj lokalnoj zajednici. Zasnovan je na osnovnim principima UN Konvencije o pravima djeteta:

- pravo djeteta na život, opstanak i razvoj;
- pravo djeteta na nediskriminaciju po bilo kojem osnovu;
- pravo na najbolji interes djeteta;
- pravo djeteta na izražavanje mišljenja i učešće u donošenju odluka.

Potreba za izradom Akcionog plana za djecu proističe iz obaveze i odnosa vlasti prema populaciji djece do 18 godina starosti koja žive na prostoru općine Banovići. Djeca su jedna od najosjetljivijih kategorija u društvu i njima je potrebna stalna podrška i pomoć odraslih kako bi mogli pravilno da razviju svoje potencijale i time doprinesu napretku društva i zajednice u kojoj žive.

Svrha Akcionog plana za djecu je da u općini Banovići stvori pozitivnu i podsticajnu klimu za pravilan rast i razvoj svakog djeteta, u kojoj će se potrebe djece tretirati kao prioritetna pitanja i zadovoljavati se u njihovom najboljem interesu, na način da će djeca učestvovati u odlukama koje utiču na njihov život, preuzimati uloge i djelovati kao odgovorni građani. Nadalje, Akcioni plan za djecu će omogućiti i praćenje efekata uloženog novca koji se izdava za ovu populaciju, te dobijanja relevantnih i objektivnih povratnih informacije o kvalitetu pruženih usluga odnosno, njegovoj stvarnoj dobrobiti za djecu. Takođe, Akcioni plan za djecu predstavlja odličan planski i strateški osnov za pronalaženje novih partnera za njegovu realizaciju. Ovdje prije svega mislimo na poslovni sektor zainteresovan da ulaže u zajednicu, kao i međunarodne aktere i dostupne EU fondove koji se mogu iskoristiti za realizaciju plana, samostalno ili kao izvori sredstava koji se udružuju sa budžetskim sredstvima lokalne zajednice.

Kreiranjem Akcionog plana za djecu dobija se cjelovit pregled mjera i aktivnosti koje se u lokalnoj zajednici poduzimaju za djecu, koji omogućava lakše i jednostavnije *prikupljanje podataka, analizu i praćenje situacije i aktivnosti* koje su u vezi sa unapređenjem kvaliteta življenja djece u ovoj lokalnoj zajednici. Nakon njegove početne izrade, Akcioni plan za djecu će omogućiti i jednostavno godišnje planiranje aktivnosti svih aktera koji rade sa/za djecu u lokalnoj zajednici, kako u planiranju budžeta, tako i u planiranju same njihove realizacije. Realizacija je olakšana unaprijed prepoznatim i dodijeljenim odgovornostima za svaku specifičnu aktivnost, sa definisanim vremenskim rokovima i indikatorima postignuća.

Inače, Akcioni plan za djecu definiše dijete kao osobu mlađu od 18 godina starosti. Sve što je u ovom dokumentu navedeno u muškom rodu, podjednako se odnosi i na ženski rod.

III MEĐUNARODNI I NACIONALNI PRAVNI OKVIR

Međunarodni dokumenti značajni za izradu Akcionog plana za djecu

Akcioni plan za djecu općine Banovići za period 2019-2021. godina zasnovan je na **UN Konvenciji o pravima djeteta** i njena dva fakultativna protokola: *Fakultativni protokol o uključivanju djece u oružane sukobe i Fakultativni protokol o prodaji djece, dječijoj prostituciji i dječijoj pornografiji*.

Kao osnova za izradu Akcionog plana za djecu korišteni su i drugi međunarodni ugovori koje je Bosna i Hercegovina ratifikovala:

- ❖ Konvencija Vijeća Evrope o zaštiti djece od seksualnog iskorištavanja i seksualne zloupotrebe
- ❖ Konvencija Vijeća Evrope o kontaktu koji se tiče djece
- ❖ Konvencija (Haška) o međunarodnom ostvarivanju prava za izdržavanje djeteta i drugim oblicima izdržavanja porodice
- ❖ Evropska konvencija o ostvarivanju dječjih prava (2010)
- ❖ Konvencija o zaštiti materinstva (1955)
- ❖ Konvencija međunarodne organizacije rada o najgorim oblicima dječijeg rada i preporuke MOR-a o zabrani i hitnoj akciji za ukidanje najgorih oblika dječijeg rada (2003)
- ❖ Konvencija Vijeća Evrope o borbi protiv trgovine ljudima (2005)
- ❖ Protokol za prevenciju, suzbijanje i kažnjavanje trgovine ljudskim bićima, naročito ženama i decom, koji dopunjava Konvenciju UN protiv transnacionalnog organizovanog kriminala (2000)
- ❖ Konvencija o pristanku na brak, minimalnoj starosti za sklapanje braka i o registrovanju brakova (1962)
- ❖ Konvencija o pravima osoba sa invaliditetom

Takođe, Akcioni plan za djecu utemeljen je i na međunarodnim dokumentima kao što su: **Milenijumska deklaracija i milenijumski razvojni ciljevi**(2000), **Deklaracija Svijet po mjeri djeteta**(2002), **Zdravlje za sve u 21. vijeku**(1998), **Zdravlje 21** (1999), **Akcioni plan za životnu sredinu i zdravlje djece u Evropi** (2004), **Smjernice Komiteta ministara Vijeća Evrope o pravosuđu po mjeri djeteta**, **Smjernice za procjenu najboljeg interesa djeteta** (UNHCR), **Smjernice**

za alternativno zbrinjavanje djece. Poseban uticaj na izradu Akcionog plana za djecu imale su **Preporuke Bosni i Hercegovini od strane Komiteta UN o pravima djeteta** iz 2012. godine.

Nacionalni okvir za izradu Akcionog plana za djecu

Nacionalni okvir od značaja za izradu Akcionog plana za djecu čini veći broj strategija i drugih javnih politika u Bosni i Hercegovini odnosno zakona koje su doneseni od različitih nivoa vlasti. Među najznačajnije nacionalne dokumente ubrajamo:

Strategije i javne politike

- ❖ Akcioni plan za djecu BiH (2015-2018)
- ❖ Akcioni plan za suzbijanje trgovine ljudima u BiH (2016-2019)
- ❖ Okvirna strategija za provedbu Konvencije Vijeća Evrope o prevenciji i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici u BiH za period (2015-2018)
- ❖ Strategija za prevenciju i borbu protiv nasilja u porodici (2013 – 2017)
- ❖ Politika za unapređenje ranog rasta i razvoja djece u FBiH
- ❖ Javna politika o razvoju hraniteljstva u FBiH
- ❖ Program prevencije, intervencije i resocijalizacije iz oblasti maloljetničke delikvencije za područje TK za period 2016-2019 godine
- ❖ Strategija za unapređenje prava i položaja osoba sa invaliditetom u FBiH (2016 - 2021)
- ❖ Strategija razvoja općine Banovići 2017-2027godina

Zakonodavni okvir

- ❖ Ustav TK
- ❖ Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine TK“ broj: 5/12, 7/14 i 11/15)
- ❖ Zakon o predškolskom odgoju i obrazovanju („Službene novine TK“ broj: 12/09, 8/11 i 10/13)
- ❖ Zakon o osnovnom odgoju i obrazovanju („Službene novine TK“ broj: 9/15)
- ❖ Zakon o srednjem obrazovanju („Službene novine TK“ broj: 17/11 i 9/15)
- ❖ Zakon o zdravstvenoj zaštiti („Službene novine FBiH“ broj: 46/10)
- ❖ Zakon o zdravstvenom osiguranju („Službene novine FBiH“ broj: 30/97, 7/02, 70/08 i 48/11)
- ❖ Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službene novine FBiH“ broj: 7/14)

- ❖ Odluka o neposrednom učešću osiguranika u troškovima usluga zdravstvene zaštite („Službene novine TK“ broj: 17/17)
- ❖ Odluka o utvrđivanju osnovica, stopa i načinu obračunavanja i uplate doprinosa na obavezno zdravstveno osiguranje na području Tuzlanskog kantona („Službene novine TK“ broj: 01/10, 9/12, 4/14, 16/14, 7/15, 17/15)
- ❖ Zakon o zaštiti od nasilja u porodici („Službene novine FBiH“ broj: 20/13)
- ❖ Zakon o matičnim knjigama („Službene novine FBiH“ 37/12, 80/14)

IV METODOLOGIJA IZRADE AKCIONOG PLANA ZA DJECU

World Vision je krajem 2017. godine, u okviru tehičkog programa „Zaštita djece“, pokrenuo proces izrade lokalnih akcionih planova za djecu u pet općina u Tuzlanskom kantonu: Banovići, Doboj istok, Kalesija, Lukavac i Sapna. Općina Banovići se uključila u proces izrade lokalnog akcionog plana za djecu vođena uvjerenjem da integrisanje osnovnih principa i standarda UN Konvencije o pravima djeteta u sve oblasti društvenog života i rada predstavlja preduslov za pravilan rast i razvoj svakog djeteta, ali i razvoj cjelokupne lokalne zajednice.

Sam proces izrade Akcionog plana za djecu bio je obiman i složen. Odvijao se u partnerstvu i stalnim konsultacijama sa djece i odraslih, predstavnicima različitih institucija, organizacija i ustanova koji djeluju na području općine Banovići. Ovaj dokument je prvi zvanični dokument koji se bavi isključivo problematikom djece na području ove općine i predstavlja pionirski početak sistematičnog pristupa brizi o djeci u ovoj lokalnoj zajednici.

Udruženje „Zemlja djece u BiH“ iz Tuzle, u svojstvu konsultantske organizacije sa višegodišnjim iskustvom u polju izrade strateških dokumenata za unapređenje položaja djece u BiH, operativno je vodilo ovaj proces.

Akcioni plan za djecu općine Banovići izrađen je od strane Grupe za dobrobit djece općine Banovići, koju čine predstavnici/e javnih institucija i organizacija civilnog društva, te drugih aktera u zajednici koji igraju važnu ulogu u oblastima zaštite djece.

Predstavnici javnih institucija, ustanova, medija i organizacija civilnog društva koje su učestvovali na izradi ovog strateškog dokumenta su:

1. Robert Lapčević, Odred izviđača Plamen
2. Aida Horvat, UG „Moja generacija“
3. Ademir Hasić, Udruženje mladih „BAUM“
4. Mevlida Mujić, OŠ „Treštenica“

5. Elvira Jusić, OŠ „Grivice“
6. Jasmina Karabašić, Općina Banovići
7. Selmet Husanović, Općina Banovići
8. Adem Mostarlić, Općina Banovići
9. Meho Kamberović, OŠ „Banovići“
10. Enisa Lapandić, OŠ „Banovići“
11. Dževad Dobrnjić, OŠ „Banovići selo“
12. Sabina Demirović, OŠ „Treštenica“
13. Damira Šahbazović, OŠ „Treštenica“
14. Mersiha Avdić, OŠ „Seona“
15. Mevludin Jamaković, PU Banovići
16. Elvir Čamdžić, JU Centar za socijalni rad Banovići
17. Merima Numanović, JZU „Dom zdravlja“ Banovići
18. Avdija Šarić, JU MSŠ Banovići
19. Sabina Ikanović, JU MSŠ Banovići
20. Nela Hukić, Wold Vision BiH
21. Melisa Papić, Wold Vision BiH

Metodologija izrade Akcionog plana za djecu bila je usmjerena na sagledavanje i uvažavanje potreba i interesa djeteta, ideja svih uključenih aktera u zajednici po pitanju unapređenja kvaliteta života djece, a čije utemeljene je zasnovano na međunarodnim i nacionalnim strateško-normativnim okvirom relevantnim za prava djeteta. Metodološki pristup je uvažavao preporuke Komiteta UN za prava djeteta upućeni Bosni i Hercegovini (2012), aktuelne socio-ekonomske okolnosti, realne kapacitete institucija i organizacija koji rade na unapređenju kvaliteta njihovog života u općini Banovići kaoi resurse lokalne zajednice u okviru prepoznatih potreba djece.

Pripremljeni metodološki okvir je podrazumijevao planiranje u fazama. *Prva faza* je započela u decembru 2017. godine sa okupljanjem Lokalne grupe za dobrobit djece u proširenom sastavu, te upoznavanjem iste o dinamici, ciljevima i postupcima izrade dokumenta. Nastavljeno je sa formiranjem sektorskih /radnih/ grupa i prikupljanjem primarnih i sekundarnih podataka o položaju djece sa područja općine Banovići. *Druga faza* je podrazumjevala određivanje strateških detereminanti za izradu Akcionog plana za djecu koji podrazumjevaju jasno definisanje problema i prioriteta, detaljan terminski plan aktivnosti, odgovorne osobe i potrebne resurse. *Finalna faza* se sastojala od upoznavanje šire društvene zajednice sa strateškim okvirom i željenim rezultatima.

Za definisanje mjera i aktivnosti korištena je sljedeća metodologija: *situaciona analiza, upitnici, intervjui, fokus grupe, delfi metoda (konsultacije sa ekspertima za pojedine oblasti) i HRBAP metoda (koja inicira da se rješenjima koja nudi Akcioni plan za djecu obezbijede ljudska prava u lokalnoj zajednici, naročito prava djece).*

Situaciona analiza urađena je na osnovu relevantnih kvantitativnih i kvalitativnih podataka iz primarnih i sekundarnih izvora. Ključni alati koji su korišteni u procesu prikupljanja podataka su ankete/upitnici, fokus grupe sa djecom, te opservacija. Analiza je zasnovana i na podacima koji su dobiveni iz općinskih službi, institucija i ustanova, a kako bi se različim pristupima omogućilo sveobuhvatno sagledavanje tematike i dao dodatni kredibilitet procesu. Akcioni plan za djecu je također rađen na osnovu preporuka i mjera Akcionog plana za djecu BiH 2015-2018. a koje sugerišu sagledavanje kritičnih problema zajednice u sferi javnih politika i zakona, obrazovanja, socijalne i zdravstvene zaštite te sigurnosti djeteta. Akcioni plan za djecu se odnosi na trogodišnji period i pokušava biti realno koncipiran, a na osnovu realnih finansijskih mogućnosti za njegovu implementaciju. Situaciona analiza predstavlja dvostruko mjerilo utvrđivanja kvalitete života djece, i jedan je od ključnih elementata izrade Akcionog plana za djecu. U ovom koraku obrađena je *analiza postojeće situacije* i **SWOT analiza**. **Analiza postojeće situacije** podrazumijeva sagledavanje svih okolnosti, u kojima se trenutno nalazi lokalna zajednica a koji utiču na rast i razvoj djece. Situaciona analiza kreirana je na osnovu primarnih i sekundarnih podataka. Primarni podaci su prikupljeni metodom ispitivanja prigodnim namjernim uzorkom kroz organizaciju fokus grupa sa odraslim osobama i djecom. Sekundarni podaci dobijeni su na osnovu dostupnih informacija javnih ustanova (budžeti, izvještaji, strategije). **SWOT analiza** je akronim engleskih riječi i to Strengths (snage), Weakness (slabosti), Opportunities (prilike), Threats (prijetnje). Snage i slabosti se odnose na unutrašnje faktore u lokalnoj zajednici (infrastrukturu, dostupnost obrazovnih, zdravstvenih, sportskih i kulturnih institucija, udruženja i neformalnih grupa koja se zalažu za prava djece i sl), a prilike i prijetnje na faktore koji dolaze izvan lokalne zajednice (dostupnost poticaja i grantova nivoa vlasti iznad općine, dostupnost međunarodnih grantova i sl).

Kako bi odgovorili na sve potrebe djece na području lokalne zajednice i kako bi osigurali prikupljanje svih podataka koji govore o položaju djece bilo je neophodno kreirati **sektorske grupe** prema oblastima u okviru kojih djeca i mladi djeluju, i to:

1. Formalno i neformalno obrazovanje
2. Sport, rekreaciju, kulturu, slobodno vrijeme, informisanje i zaštita okoliša
3. Zaštita djece od nasilja i sigurnost djece
4. Životni standard i socijalna zaštita
5. Zdravstvo i zdravstvena zaštita.

Fokus grupa sa odraslima je organizovana na način da su prije realizacije fokus grupe članovi koordinacionog tijela podijeljeni u sektorske /radne/ grupe te su isti dobili anketni upitnik na koji su trebali odgovoriti u skladu sa svojim interesima, percepcijama i saznanjima o određenim oblastima. Ove grupe su

sačinjavali predstavnici različitih institucija, organizacija i ustanova uključenih u Grupe za dobrobit djece na području lokalne zajednice. Temeljem prikupljenih podataka, organizovane su konsultacije sa koordinacionim tijelom, kako bi se dobili što kvalitetniji podaci o položaju djece na području lokalne zajednice.

Podaci o položaju i potrebama djece su takođe prikupljeni kroz 2 fokus grupe sa djecom uzrasta od I do V i od VI do IX razreda osnovne škole. Fokus grupama je obuhvaćeno 24 predstavnika djece (11 djevojčica, 13 dječaka). Vodio se računa o polnoj, starosnoj, socijalnoj i drugoj pripadnosti djece. Na osnovu dobijenih rezultata, djeca su dala svoje mišljenje i stavove po svim pitanjima u vidu preporuka koje je Grupa za dobrobit djece uvažila definisanjem konkretnih mjera.

V ANALIZA STANJA POLOŽAJA DJECE U OPĆINI BANOVIĆI

Administrativno – teritorijalna i demografska slika općine Banovići

Općina Banovići je rudarski grad u sjeveroistočnoj Bosni. Prostire se na površini od 183,24 km². Smještena je na sjeverozapadnim obroncima planine Konjuh, na magistralnom putu koji povezuje dva velika industrijska centra Tuzlu i Zenicu, odnosno dva velika kantona Tuzlanski i Zeničko-Dobojski. Općina Banovići se graniči sa općinama: Lukavac, Živinice, Kladanj, Olovo i Zavidovići. Od administrativnog centra Tuzlanskog kantona udaljena je 36 km, a od glavnog grada Bosne i Hercegovine, Sarajeva 110 km. Od općine Banovići vodi željeznička pruga u pravcu Brčkog, a samim tim je uvezana u željezničku mrežu BiH. Privreda Banovičke regije zasnovana je na rudarstvu, odnosno na eksploataciji uglja. Prema podacima Federalnog zavoda za programiranje razvoja iz 2015. godine, općina Banovići se smatra kao srednje razvijena općina u Tuzlanskom kantonu. U blizini centralnog dijela općine nalazi se poznato izletište Mačkovac koje inače slovi za jedno od najljepših na Tuzlanskom kantonu.

Na području općine Banovići prema popisu stanovništva iz 2013. godine živi 22.773 stanovnika koja su nastanjena unutar 20 naseljenih mjesta. Od 2015. godine bilježi se konstantan pad broja stanovnika u ovoj općini. Na kraju 2017. godina taj pad iznosio je za 3.123 stanovnika, dok je gustina naseljenosti smanjena za 16,9 stanovnika po km². U tabeli 1. dat je pregled broja stanovnika i gustine naseljenosti u općini Banovići u periodu 2015-2017. godina.

Tabela 1. Broj stanovnika i gustina naseljenosti u općini Banovići za period od 2015-2017.¹

Općina	Godina	Broj naseljenih mjesta	Broj stanovnika	Površina općine (km ²)	Gustina naseljenosti (stan/km ²)
	2015.	20	25.922	185	140,1
Banovići	2016.	20	22.827	185	123,4

¹Socioekonomski pokazatelji po općinama za 2015, 2016 i 2017. godinu

	2017	20	22.799	185	123,2
--	------	----	--------	-----	-------

Populacija djece uzrasta od 0-19 godina starosti zastupljena je sa 23,39 % u ukupnoj strukturi stanovništva. U 2015. godini u općini Banovići ukupan broj stanovnika u starosnoj dobi od 0-14 godina je iznosio 4.581 stanovnika ili 17,67 % od ukupnog broja stanovnika na području općine Banovići što je povećanje u odnosu na 2013. godinu od 9 stanovnika u ovoj starosnoj kategoriji.

Struktura stanovništva, u dobnom razredu 0-19 godina, u 2013. godini izgledala je ovako:

Tabela 2. Struktura stanovništva uzrasta od 0-19 godina u općini Banovići (2013.)

	Ukupno	0-4	5-9	10-14	15-19
Ukupno	5.326	1.206	1.212	1.221	1.687
Muški	2.740	614	623	653	850
Ženski	2.586	592	589	568	837
%	100,00	22,65	22,75	22,93	31,67

Na evidenciji Služe za zapošljavanje TK u općini Banovići u 2016. godini registrovano je 5.412 nezaposlenih osoba. Najveći broj nezaposlene radne snage po klasifikaciji otpada na kvalificiranu radnu snagu i taj broj iznosi 1.979 ili 36,57%, dalje slijede srednja stručna sprema sa 1.704 ili 31,48% i nekvalificirana radna snaga sa 1.176 ili 21,73%. Veliki broj nezaposlenih je sa visokom stručnom spremom, njih 490 ili 9,05%. U 2016. godini broj zaposlenih u općini Banovići je iznosio 5.169 osoba. U periodu od 2014-2016. godina broj nezaposlenih stanovnika u općini Banovići je konstantno veći od broja zaposlenih stanovnika.

PROGRAMSKO PODRUČJE DJELOVANJA AKCIONOG PLANA ZA DJECU

Formalno i neformalno obrazovanje²

Definisanje pojmova

Formalno obrazovanje podrazumijeva znanje stečeno u strukturisano-obrazovnim sistemima – predškolske, osnovnoškolske, srednjoškolske ustanove i ustanove višeg i visokog obrazovanja. Po završetku škole u ovim ustanovama dobijaju se diplome ili svjedočanstva. Formalno obrazovanje, prema definiciji, jeste oblik obrazovanja koji se pojavljuje u školskim institucijama i propisano je pravnim aktima. Jednostavnije rečeno, radi se o unaprijed predviđenom planu i programu kojim se stiču znanje i vještine. Ovaj tip obrazovanja ne pruža pojedincu da razvija vještine koje on želi, nego mu pruža opće obrazovanje iz mnogih disciplina.

Neformalno obrazovanje se može definisati kao želja osobe da ovlada novim znanjima i vještinama shodno interesovanju i potrebama. Ta znanja se stiču van formalnog sistema (izvan školskih ustanova). Neformalno obrazovanje često se fokusira na sticanje praktičnih znanja i vještina, dok se formalno obrazovanje često usredsređuje na informacije koje nemaju značaja u praktičnoj primjeni. Neformalno se obrazujemo na raznim specijalizovanim seminarima i obukama koje organizuju nevladine organizacije ili specijalizovane agencije koje se bave edukacijom. Neformalnim obrazovanjem stiču se praktična poslovna znanja i specifične vještine npr: kako podići nivo kreativnosti i inovativnosti, kako napraviti marketing plan, brzo čitanje i sl.

Opšti podaci o obrazovanju na području općine Banovići

Obrazovanje u općini Banovići se provodi na nivou predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja pri čemu je samo predškolski odgoj i obrazovanje u institucionalnoj ingerenciji općine Banovići.

Predškolsko obrazovanje

²U skladu sa članom 28. Konvencije o pravima djeteta, država-potpisnica priznaje svakom djetetu pravo na obrazovanje. U svrhu ostvarivanja tog prava, postupno i na temelju jednakih mogućnost za svako dijete, država je obavezna:

- a) svima osigurati obaveznoj besplatno osnovno obrazovanja;
- b) poticati razvoj različitih oblika srednjoškolskog obrazovanja, uključujući opšte i stručno obrazovanje, učiniti ih dostupnim i pristupačnim svakom djetetu, i poduzeti odgovarajuće mjere kao što je uvođenje besplatnog obrazovanja i nuđenje finansijske pomoći u slučaju potrebe;
- (c) učiniti dostupnim svakom djetetu informacije o školovanju te stručnom obrazovanju i profesionalnom usmjeravanju;
- (d) preduzeti mjere za poticanje redovnog dolaska na nastavu i smanjenje stopa prekida školovanja djece.

Predškolski odgoj i obrazovanje u općini Banovići, kao početni stepen odgoja i obrazovanja djece, organizovan je u okviru Javne ustanove „Dječije obdanište“ Banovići čiji je osnivač općina Banovići. Ukupan broj djece obuhvaćenim predškolskim odgojem i obrazovanjem u općini Banovići u 2016. godini je bio 179 djece.

Tabela 3: Ukupan broj djece obuhvaćnih predškolsim odgojem i obrazovanjem na području općine Banovići u periodu 2016-2018.godine

Godina	2016.	2017.	2018.
Ukupan broj djece	179	181	210

Osnovno obrazovanje

Osnovno obrazovanje u općini Banovići se realizuje u pet centralnih škola i devet područnih škola. Sve centralne škole imaju sportsku salu, otvorene sportske terene i biblioteke, dok sve područne škole imaju otvorene sportske terene. U školskoj 2017/2018 godini osnovno obrazovanje je pohađalo 1.966 učenika raspoređenih u 94 odjeljenja. Na području općine Banovići djeluje i osnovna muzička škola u okviru JU OŠ „Grivice“ Banovići.³

Tabela 4: Pregled ukupnog broja učenika koji pohađaju osnovnu školu na području općine Banovići od 2016. do 2018. godine

Godina	2016	2017	2018
Broj učenika	2.006	1966	1952

Srednje obrazovanje

Srednje obrazovanje u općini Banovići organizovano je u JU Mješovita srednja škola „Banovići“ kroz devet četverogodišnjih strukovnih programa, šest trogodišnjih strukovnih programa, dok se u gimnaziji učenici obrazuju po programu opće gimnazije. Znanja koja se mogu steći u ovim strukovnim programima su:

³Strategija razvoja općine Banovići 2017-2027. godina

- Gimnazija, opći smjer (IV stepen)
- Elektrotehničar energetike (IV stepen)
- Elektromehaničar (III stepen)
- Tehničar elektroenergetike (IV stepen)
- Mašinski tehničar opći smjer (IV stepen)
- Mašinski tehničar za kompjutersko projektovanje (IV stepen)
- Zavarivač (III stepen)
- Automehaničar (III stepen)
- Rudarski tehničar (IV stepen)
- Rukovalac rudarske mehanizacije na površinskom kopu (III stepen)
- Ekonomski tehničar – finansijsko računovodstveni smjer (IV stepen)
- Ekonomski tehničar – komercijalni smjer (IV stepen)
- Trgovac (III stepen)
- Vozač motornih vozila (III stepen)
- Medicinska sestra / tehničar (IV stepen).

Srednjoškolsko obrazovanje u školskoj 2018/2019. godini pohađa ukupno 661 učenika, raspoređenih u 32 odjeljenja. U cilju podrške obrazovanju djece, iz budžeta općine izdvajaju se sredstva stipendiranja učenika srednjih škola i studenata. Takođe, općina Banovići je u 2018/2019 godini sufinansirala prevoz učenika koji osnovnu školu pohađaju na području drugog kantona (prevoz djece koja žive u MZ Brezovača a osnovnu školu pohađaju u Ribnici općina Zavidovići).

Tabela 5. Pregled planiranih sredstava u Budžetu Općine Banovići za 2019. godinu za podršku obrazovanja djece

Red.br.	Budžetska stavka	Planiran budžet u 2019. (KM)
1.	Stipendiranje studenata i učenika	75.000,00
2.	Transfer za rad JU "Dječije obdanište" Banovići	172.180,00
3.	Transfer za rad JU "Dječije obdanište" - realizacija predškolskog projekta	18.140
4.	Isplata za učenike prvih razreda osnovnih škola	27.000,00
UKUPNO:		292.320,00

Najznačajniji problemi identifikovani u oblasti formalnog i neformalnog obrazovanja

Podaci dobijeni od strane radnih grupa na radionici u Banovićima, obrađeni su u statističkom programu SPSS. U matricama se nalaze problemi koji su identifikovani putem istraživanja, kroz fokus grupe sa djecom i odraslima, te putem sekundarnih podataka. Prioriteti rješavanja su sortirani prema broju dobijenih preferencija od strane grupa.

Prioritiziranje problema se radilo po osnovu 4 prioriteta ranga:

1. Vrlo bitno, vrlo hitno
2. Vrlo bitno, nije hitno
3. Bitno, nije hitno
4. Nije bitno, nije hitno

Bitno, nije hitno	Vrlo bitno, vrlo hitno
• Ne postoji dovoljan broj udruženja koja se primarno bave neformalnim obrazovanjem djece • Potrebna je profesionalna orijentacija učenika u kontekstu razvoja posebne metodologije otkrivanja znanja, vještina i kompetencija • Pojedine škole u pogledu infrastrukture nisu uslovne za rad	• Pristupi i ostala infrastruktura u školama nisu prilagođeni za osobe sa invaliditetom • Higijena školskih toaleta (WC) nije na adekvatnom nivou • Neadekvatna opremljenost i uređenost škola (nedostatak učila, didaktičkih i tehničkih pomagala) • Srednje škole na području općine ne informišu dovoljno maturante osnovnih škola o prilikama, koristima i mogućnostima izbora zvanja za nastavak obrazovanja • Promocija obaveznog osnovnog obrazovanja u romskim zajednicama i obuhvaćenost romske djece obrazovanjem nije na adekvatnom nivou • Obuhvaćenost djece predškolskim programima (formalnim i neformalnim) je iznimno niska (oko 6%) • Djeci iz ruralnih sredina nisu dostupni programi predškolskog obrazovanja kao i neformalne edukacije • Kvalitet izvođenja nastave bi se mogao povećati ukoliko bi djeca mogla dati svoje viđenje i evaluaciju rada nastavnog kadra • Ukoliko bi nastavno osoblje imalo priliku ispoljiti veću kreativnost i dobilo veću slobodu u kreiranju metodologije nastave, uspjeh u učenju i zainteresovanost učenika za nastavu mogla bi se povećati • Nizak stepen samoinicijative kod djece i mladih • Potrebno je prevenirati i ponuditi rješenje za probleme djece i mladih na

	području lokalne zajednice po pitanju alkohola, narkomanije, vršnjačkog i međuvršnjačkog nasilja) • Na području lokalne zajednice ne postoje neformalne edukacije iz oblasti informatike, poslovne edukacije, kreativne i edukativne radionice za djecu • Nedovoljna izdvajanja namjenskih finansijskih sredstava u općinskom budžetu za finansiranje projekata koji se tiču djece i mladih
Nije bitno, nije hitno • Škole nemaju obezbjeđene ormariće za odlaganje stvari učenika	Vrlo bitno, nije hitno • Uspjeh djece sa poteškoćama u razvoju mogao biti bolji, ukoliko bi se angažovali asistenti odnosno pomagači u nastavi i drugi stručni saradnici • Nepostojanje dodatnih aktivnosti za djecu sa poteškoćama u razvoju u kojima je uključen stručni kadar (za djecu sa invaliditetom, romsku djecu, djecu sa poteškoćama u savladavanju nastavnog gradiva ..) • Izvajanja iz budžeta lokalne zajednice za oblast neformalnog obrazovanja djece nisu dovoljna • Potrebno je raditi na edukaciji nastavnog osoblja za rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju u cilju podizanja kvaliteta nastavnog procesa i uspjeha kod djece • Nedovoljno razvijena mreža nevladinih organizacija koje rade na pitanjima obrazovanja djece

SWOT analiza – Formalno i neformalno obrazovanje

SNAGE	SLABOSTI
• Razvijena mreža predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja na području čitave općine Banovići • Razvijena saradnja obrazovnih ustanova sa nevladinim sektorom • Razvijena saradnja škola sa ostalim sektorima u zajednici • Angažman i entuzijazam članova Grupe za dobrobit djece, koji žele uložiti svoje vrijeme i znanje • Stipendiranje učenika iz općinskog budžeta • Stručno osoblje sa različitim obrazovanim profilom • Korištenje savremenih informacijsko-komunikacijskih tehnologija u procesu nastave (internet i sl.) • Dobra organizacija unutar škola i formiranje timova	• Nedovoljna opremljenost škola (nedostatak učila, didaktičkih i tehničkih pomagala) • Nedovoljan volonterski angažman učenika • Neadekvatni pristupi školskim ustanovama za osobe sa invaliditetom • Pojedine škole na poručju općine u pogledu infrastrukture nisu uslovne za rad • Nemogućnost zapošljavanja većeg broja stručnog kadra u školama • Nepostojanje obučenog kadra za rad sa djecom sa poteškoćama u razvoju (asistenti, psiholozi, socijalni radnici) • Male mogućnosti razvoja neformalnog obrazovanja

• Dobra uvezanost autobuskog saobraćaja sa mjestom stanovanja učenika, školama i radnim vremenom • Profesionalan pristup nastavnog kadra i stručnih saradnika u procesu rada sa djecom; • Postojanje infrastrukturnih objekata iz oblasti obrazovanja • Postojeći prostorni kapaciteti u objektu KUD-a i Omladinskom centru za potrebe organizovanja neformalne edukacije djece	• Nedostatak namjenskih finansijskih sredstava za finansiranje projekata koji se tiču djece i mladih • Nedovoljno razvijena mreža nevladinih organizacija • Nizak stepen samoinicijative kod djece i mladih • Migracije (u 2016. godini se desio veliki broj emigracija) • Neprilagođeni nastavni planovi i programi potebama djece i tržišta rada
ŠANSE • Mogućnost pristupa i apliciranje projektnih prijedloga prema domaćim i međunarodnim fondovima • Formiranje fondova čija bi se sredstva ulagala u projekte za mlade na području lokalne zajednice • Zainteresovanost lokalne zajednice za aktivnim učešćem i podrškom u oblasti obrazovanja • Prisutnost međunarodnih nevladinih organizacija koje zagovaraju pitanje obrazovanja djece i unaprjeđenja životnih vještina • Postojanje strateškog dokumenta „Akcioni plan da djecu BiH“ • Okvirni akcioni plan o obrazovnim potrebama Roma za period 2018 -2021. • Raznovrsna ponuda zanimanja u srednjoj školi	PRIJETNJE • Ekonomska stagnacija BiH • Politička nestabilnost i česta promjena vlasti • Demografske promjene i smanjenje broja djece (pad nataliteta) • Nizak životni standard • Odlazak stanovništva iz BiH • Visok stepen nezaposlenosti • Nedovoljan nivo ulaganja u infrastrukturu obrazovnih ustanova

Sport, rekreacija, kultura, informisanje djece i zaštita okoliša⁴

Definisanje pojmova

Sport je fizička ili mentalna aktivnost koju čovjek izvodi po utvrđenom skupu pravila, u cilju takmičenja sa protivnikom ili protivničkim timom, uz primjenu propisanog sistema bodovanja na osnovu kojeg se utvrđuje pobjednik. Sport je sastavni dio društvenih potreba pojedinca, univerzalno je sredstvo

⁴Konvencija o pravima djeteta, u članu 31., obavezuje „države potpisnice da priznaju djetetu pravo na odmor i slobodno vrijeme, na igru i razonodu primjerenu njegovoj dobi, kao i na slobodno sudjelovanje u kulturnom životu i umjetnostima. U tom smislu država potpisnica će poštivati i promicati pravo djeteta na učešće u kulturnom i umjetničkom životu te će poticati ostvarenje primjerenih i jednakih uslova za provođenje kulturnih, umjetničkih, rekreativnih i slobodnih aktivnosti.

razumijevanja i saradnje među ljudima, s ciljem fizičkog i duhovnog odgoja, vitalnosti i zdravlja, socijalnih odnosa i stavova, odbrambene spremnosti i kvaliteta života. Sport je i ekonomska kategorija u funkciji zapošljavanja, pokretača proizvodnje i ekonomskog rasta, promocije, reklame i ostalih marketinških aktivnosti i u oblastima turizma, transporta, medija, zabave i sl.

Slobodno vrijeme je vrijeme u kojem pojedinci mogu živjeti u saglasnosti sa svojom individualnom prirodom, u kojem mogu afirmirati i dalje razvijati vlastite kvalitete. Ono je važna prilika za odmor, razonodu, odvratanje pažnje od svakodnevnih briga i opterećenja.

Pod pojmom **rekreacija** podrazumijeva se ponovno stvaranje, obnavljanje, osvježavanje i razonoda (lat. recreo, recreare - bukvalno znači ponovo stvoriti, obnoviti). Rekreacija je slobodno odabrana, a ne nametnuta aktivnost koja se pretežno provodi u slobodno vrijeme.

Kultura je stečeni ili naučeni način ponašanja određene društvene zajednice. Pod kulturom se obično podrazumijeva skup svih materijalnih i duhovnih vrijednosti čovjekovog rada u prirodi, društvu i mišljenju.

Informisanje je proces kojim se pojedinim skupinama korisnika pružaju informacije značajne za donošenje odluka (npr. o odabiru zvanja, zanimanja, područja rada, razonode i sl). Sprovodi se u vidu različitih vrsta informativnih letaka, publikacija, tekstova na web stranicama, medijima, i direktnim kontaktom sa zainteresovanim.

Zaštita okoline predstavlja stručnu disciplinu koja pronalazi rješenja da se spriječi nastanak zagađenja, otklanja zagađenje ukoliko je ono već nastalo ili metode kojima će se zagađenje svesti na minimum.

Analiza stanja

Mladi ljudi sa područja općine Banovići svoje slobodno vrijeme uglavnom planiraju sami ili ga provode uključeni u sportska, kulturna i nevladina udruženja. Postoji veliki broj udruženja sa sportskim predznakom. Unutar Općine Banovići osnovan je Savez udruženja građana sportskih klubova općine Banovići (SUGSK), čija je osnovna djelatnost da zajedno sa udruženim članicama stvara uslove za organizovanje, provođenje i razvoj masovnog i takmičarskog sporta na području općine Banovići. Posebno su popularni borički sportovi, fudbal i košarka. U ova udruženja uključeno je oko 1.000 članova različitih dobnih skupina.

U tabeli 3. dat je pregled sportskih klubova koji egzistiraju u općini Banovići i broj članova:

Tabela 6. Sportski klubovi na području općine Banovići⁵

Red.br.	Naziv	Broj članova
1.	FK "Budućnost" Banovići	250

⁵Strategija razvoja općine Banovići 2017-2027.

2.	FK "Vrana" Banovići Selo	40
3.	FK "Srnica" Treštenica	40
4.	FK "Grivice" Grivice	50
5.	FK "Oskova" Oskova	30
6.	Malonogometni klub Banovići	35
7.	Rukometni klub "Rudar" Banovići	60
8.	Muški košarkaški klub "Litva" Banovići	20
9.	Ženski košarkaški klub "RMU" Banovići	100
10.	Invalidski odbojkaški klub "Tigar119" Banovići	20
11.	Odbojkaški klub "Srednjoškolac" Banovići	50
12.	Šahovski klub Banovići	30
13.	Sportsko ribolovno društvo "Klen" Banovići	40
14.	Stonoteniski klub Banovići	20
15.	Općinski nogometni savez Banovići	
16.	Školsko sportsko društvo Banovići	
17.	Klub borilačkih sportova Banovići	45
18.	Klub borilačkih vještina "FOX" Banovići	10
19.	Karate klub Banovići	80
20.	Tae kwon do klub "Lasta" Banovići	20

Djeca i mladi svoje slobodno vrijeme takođe mogu provoditi kroz rad kulturno – umjetničkih društava. Na području općine Banovići djeluju dvije institucije kulture: JU „Centar za kulturu i informisanje“ Banovići i Javna ustanova „Javna biblioteka“ Banovići.

Javna ustanova „Centar za kulturu i informisanje“ Banovići obavlja poslove iz oblasti kulture i uporedo obavlja djelatnosti emitiranja programa u sklopu općinske radio stanice. Smještena je u prostorijama Radničkog doma. Centar je opremljen tehnikom za snimanje te redovno prati sva značajna dešavanja na području općine Banovići i plasira priloge za potrebe Radiotelevizije Tuzlanskog kantona.

Pored osnovne djelatnosti, Javna ustanova „Javna biblioteka“ Banovići svake godine implementira po nekoliko projekata iz oblasti svoje nadležnosti. Za potrebe stvaranja pretpostavki i boljih uslova za razvoj kulture na području općine Banovići, Općina je 2008. godine izvršila rekonstrukciju i adaptaciju zgrade Bosanskog Kulturnog Centra Banovići. Događen je dodatni sprat površine oko 1.600m² gdje je planiran prostor za udruženja iz oblasti kulture. Kino sala ima kapaciteta od 500 mjesta i opremljena je sa opremom za filmske projekcije. Pored javnih ustanova iz oblasti kulture na području Banovića djeluje i radi

Kulturno-umjetničko društvo „Litva“ Banovići koje okuplja oko 300 članova. U toku godine iz oblasti kulture održava se nekoliko manifestacija a neke od njih imaju i međunarodni karakter: Međunarodna smotra folklora – Banovići i Književni susreti „Lejla Avdić“.⁶

Inače, u općini Banovići egzistira preko 15 nevladinih organizacija i udruženja iz oblasti obrazovanja, sporta, kulture, zaštite ljudskih prava, ekologije, zaštite flore i faune, kao i udruženja za osobe sa posebnim potrebama.

Općina Banovići izdvaja značajna budžetska sredstva za unapređenje sporta, kulture i informisanja. U Tabeli 7. dat je pregled planiranih sredstava u Budžetu Općine za 2018. godinu.

Tabela 7. Pregled planiranih sredstava u Budžetu Općine Banovići za 2019. godinu za sport, kulturu i informisanje

Red.br.	Budžetska stavka	Planirana sredstva (KM)
1.	Transfer za rad JU "Centar za kulturu i informisanje" Banovići	193.530,00
2.	Transfer za rad JU "Centar za kulturu i informisanje" - oprema	0,00
3.	Transfer za rad JU "Javna biblioteka" Banovići	99.800,00
4.	Transfer za rad JU "Javna biblioteka" - grijanje	6.800
5.	Transfer za rad JU "Sportsko kulturni centar" Banovići	152.280,00
6.	Savez udruženja građana sportskih klubova Općine Banovići	110.000,00
7.	FK "Budućnost" Banovići	80.000
UKUPNO:		642.410,00

Najznačajniji problemi u oblasti sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša

Podaci dobijeni od strane radnih grupa na radionici u Banovićima, obrađeni su u statističkom programu SPSS. U matricama se nalaze problemi koji su identifikovani putem istraživanja, kroz fokus grupe sa djecom i odraslima, te putem sekundarnih podataka. Prioriteti rješavanja su sortirani prema broju dobijenih preferencija od strane grupa.

Prioritiziranje problema se radilo po osnovu 4 prioriteta ranga:

1. Vrlo bitno, vrlo hitno
2. Vrlo bitno, nije hitno

⁶Strategija razvoja općine Banovići 2017-2027.

3. Bitno, nije hitno

4. Nije bitno, nije hitno

Bitno, nije hitno • Javni servis (Radio Banovići) ne posvećuje dovoljno programskog sadržaja koji je namijenjen djeci • Nedostaju sekcije glume, te umjetničke sekcije • Neobučenost voditelja sportskih i kulturnih sadržaja za rad sa djecom sa invaliditetom	Vrlo bitno, vrlo hitno • Potrebna je veća promocija koristi od bavljenja sportom, bavljenja kulturnim i kreativnim radom • Nedovoljan volonterski angažman sportskih i kulturnih radnika i mladih • Popularizacija bavljenja sportom, zaštitom okoliša i kulturom je na niskom nivou • Djeca nemaju priliku adekvatno delegirati i učiniti vidljivim probleme na koje nailaze u lokalnoj zajednici po pitanju organizovanja sporta, rekreacije i kulture za potrebe djece • Ne postoje istraživanja i edukacije o sigurnom korištenju interneta i društvenih mreža na području općine • Uočen je problema nedostatka inkluzivnih igrališta i drugih kulturnih i sportskih prostora odnosno sadržaja i aktivnosti koji bi obuhvatili i djecu sa invaliditetom • Nedostatak finansijskih sredstava u lokalnom budžetu za finansiranje projekata koji se tiču učeničkog i amaterskog sporta, rekreacije, slobodnog vremena djece i zaštite okoliša • U Banovićima ne postoje teniski tereni, ni bazen • Nedovoljna motivisanost djece i mladih za bavljenje kulturnim, sportskim i društvenim aktivnostima
Nije bitno, nije hitno	Vrlo bitno, nije hitno • Sportske aktivnosti nedostupne su djeci u rubnim krajevima općine • Na području lokalne zajednice ne postoji dovoljan broj kulturnih sadržaja • Pristup sportskim objektima nije prilagođen djeci da poteškoćama u razvoju, pa je potrebno riješiti i ovaj problem, prije nego se počnu planirati aktivnosti osnivanja organizacija koje djeci mogu ponuditi ovaj vid zabave i rekreacije • Nizak stepen iskorištenosti prirodnih resursa

SWOT analiza - sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša

SNAGE • Nevladin sektor koji ima tendenciju širenja svog djelovanja • Postojanje lokalne grupe koja se bavi zaštitom okoliša • Edukovani kadar koji može adekvatno promovisati pozitivne, tradicionalne sportske i kulturne vrijednosti; • Postojeća sportska i kulturna infrastruktura; • Zainteresovanost javnosti za sportska dešavanja • Sportska tradicija • Bogatstvo i potencijal prirodnih resursa, čiste prirode, te blizina izletišta • Kreativnost i talenat djece, kao potencijal za bolji status sporta i kulture na području općine	SLABOSTI • Nedostatak sportskih događaja koji afirmišu učenički i amaterski sport • Nedostatak sportskih klubova i udruženja koji imaju osposobljen kadar i opremu za rad sa djecom sa invaliditetom • Nedostatak javnog informativnog servisa specijaliziranog za informisanje javnosti o vijestima iz lokalne zajednice • Nizak stepen iskorištenosti prirodnih resursa • Visoke članarine u sportskim klubovima koje nisu dostatne za djecu iz socijalno ugroženih porodica • Nedovoljna motivisanost djece i mladih za bavljenje sportom, kulturom, zaštitom okoliša • Nedovoljno finansijskih sredstava u budžetu za finansiranje projekata koji se tiču sporta, rekreacije, slobodnog vremena djece te zaštite okoliša • Mali broj kulturnih dešavanja na području općine i mala zainteresovanost javnosti za kulturne događaje • Loše stanje infrastrukture lokacija pogodnih za razvoj kulturno-historijskog naslijeđa i sportskog turizma
ŠANSE • Mogućnost korištenja međunarodnih fondova (Posebno u oblasti ekologije) • Kontinuirani program finansijskog i bilo kojeg drugog oblika podrške sportu, kulturi i zdravstvu • Tradicionalne sportske i kulturne manifestacije u općini • Bratimljenje sa gradovima u regiji na polju kulture • Pozitivni trendovi očuvanja zdravlja i tjelovježbe kroz boravak u prirodi • Potencijal omladinskog aktivizma • Potencijal koji pružaju društvene mreže i globalni trendovi u svrhu privlačenja investicija i gostiju na područje općine	PRIJETNJE • Nizak stepen ekološke svijesti ljudi • Zagađenje zraka na području općine Banovići • Nepovoljan materijalni i finansijski status roditelja djece koja imaju želju za bavljenje sportom, kulturom i zaštitom okoliša • Depopulacija i iseljavanje stanovništva • Odlazak mladih u veće sredine

Zdravlje i zdravstvena zaštita djece⁷

Definisanje pojmova

Zdravlje se definiše kao visoki stepen opće funkcionalnosti organizma, odnosno nenarušenost funkcionalnosti organizma, harmonija i nenarušenost intelektualnih i bioloških funkcija. Takođe, može posmatrati i kao stanje dobrog tjelesnog, psihičkog i društvenog blagostanja. Zdravlje se najčešće upotrebljava kao pojam odsustva od bolesti, traume (ozljede i njihovih posljedica), deformacija i duševnih poremećaja. Neki od uslova zdravlja su uravnotežena prehrana, tjelesna aktivnost i higijena, te stabilne porodične i društvene okolnosti.

Analiza stanja

Zdravstvenu zaštitu u općini Banovići građani Banovića mogu ostvariti u JZU „Dom Zdravlja Banovići“. Dom zdravlja Banovići ima 12 timova porodične medicine od kojih se 8 nalazi u centralnoj ustanovi a ostala četiri tima su locirana u područnim ambulantama: Banovići Selo, Tulovići i Treštenica, u ambulantama Pribitkovići, Seona i Aljkovići odnosno ambulati Oskova i Brezovača.⁸

U okviru ove ustanove formirane su odjeljenja za:

- Porodičnu/obiteljsku medicinu
- Patronažne posjete i zdravstvenu njegu u kući
- Stomatološku djelatnost
- Pedijatrijsku službu
- Zdravstvenu zaštitu žena
- Higijensko epidemiološku službu

⁷ U Konvenciji o pravima djeteta, u članu 24. navodi se: „Države - potpisnice priznaju pravo djeteta da uživa najviši standard zdravlja koji je moguće dostići, i da ima pristup institucijama za liječenje i zdravstvenu rehabilitaciju“. Također, navodi se da će se države potpisnice zalagati ka punom provođenju ovog prava, a posebno će preduzeti sljedeće odgovarajuće mjere: a) za smanjenje smrtnosti novorođenčadi i djece; b) za pružanje potrebne zdravstvene pomoći i zdravstvene njege svakom djetetu, s težištem na jačanje primarne zdravstvene zaštite; c) za suzbijanje bolesti i nehranjenosti u okvirima primarne zdravstvene zaštite, osiguranjem odgovarajuće hranjive prehrane i pročišćene pitke vode i rizike od zagađenosti okoliša; d) za osiguranje prenatalne i postnatalne zdravstvene zaštite majki; e) za pružanje obavijesti, obrazovanja i podrške u korištenju spoznaja o dječijem zdravlju i prehrani, prednostima dojenja, ličnoj higijeni, čistoći okoliša te sprječavanju nezgoda, posebno roditeljima i djeci; f) razvoj preventivne zdravstvene zaštite, savjetovališta za roditelje, te obrazovanja i službi za planiranje porodice.

⁸ <http://www.dzbanovici.ba>

- Službu vakcinacije
- Medicinu rada
- Centar za mentalno zdravlje
- SHMP
- Fizikalnu medicinu i rehabilitaciju
- ATD
- Radiološku, ultrazvučnu i laboratorijsku dijagnostiku
- ORL i Internističku službu

Pored javne zdravstvene ustanove unutar općine postoje i tri privatne stomatološke ordinacije, jedna pedijatrijska i jedna ginekološka ordinacija.

Prema podacima Zavoda za zdravstveno osiguranje TK, u 2016. godini na području općine Banovići pokrivenost obaveznim zdravstvenim osiguranjem je 100%. U toku 2017. godine iz općinskog budžeta izdvojeno je 4.100,00 KM na ime zdravstvene zaštite Roma

Najznačajniji problemi u oblasti zdravlja i zdravstvene zaštite djece

Podaci dobijeni od strane radnih grupa na radionici u Banovićima, obrađeni su u statističkom programu SPSS. U matricama se nalaze problemi koji su identifikovani putem istraživanja, kroz fokus grupe sa djecom i odraslima, te putem sekundarnih podataka. Prioriteti rješavanja su sortirani prema broju dobijenih preferencija od strane grupa.

Prioritiziranje problema se radilo po osnovu 4 prioriteta ranga:

1. Vrlo bitno, vrlo hitno
2. Vrlo bitno, nije hitno
3. Bitno, nije hitno
4. Nije bitno, nije hitno

Bitno, nije hitno	Vrlo bitno, vrlo hitno
• Higijensko epidemiološka služba JU „Dom zdravlja“ Banovići nema dovoljno kapaciteta za promociju vakcionisanja, te je	• Osim obaveznog sistematskog pregleda prije polaska u školu, na području općine Banovići ne vrše se redovni sistematski pregledi djece • Edukacije o seksualnom i reproduktivnom zdravlju se nikako ne provode, osim

potreban angažman i drugih ustanova sa viših nivoa Nedovoljno preventivnih kampanja koje promovišu zdravlje i zdrave navike kod djece	sporadično u pojedinim školama - U okviru zdravstvenih ustanova ne postoje specijalizovana savjetovaništa za prevenciju i sanaciju bolesti ovisnosti kod djece - Pristup zdravstvenim ustanovama osobama sa invaliditetom, nije prilagođen
Nije bitno, nije hitno	Vrlo bitno, nije hitno - Zdravstvene ustanove nemaju centara za rani rast i razvoj djece, ali u okviru Centra za mentalno zdravlje postoji usluga savjetovanja - Djeca nisu upoznata sa preventivnim programima, a smatraju da bi bilo dobro kada bi se dodatno organizovali izvan škole

SWOT analiza – zdravstvena zaštita

SNAGE - Stručnost i obrazovanost zdravstvenih radnika - Adekvatan prostor JU „Dom zdravlja“ - Profesionalan pristup zdravstvenih radnika - Postojanje područnih ambulanti - Podrška stručnom usavršavanju zdravstvenih radnika - Podrška različitih institucija stipendiranju nadarenog zdravstvenog kadra - Postojanje mreže područnih ambulanti - Postojanje izviđačkih udruženja koja provode akcije boravka u prirodi, u cilju prevencije bolesti i očuvanja zdravlja na području lokalne zajednice	SLABOSTI - Nedovoljno razvijeni stavovi o potrebi brige za vlastito zdravlje - Nedovoljna promocija aktivnosti zdravog načina života - Nedovoljna motivisanost zdravstvenog osoblja - Nepostojanje savjetovaništa za djecu, mlade i porodicu(savjetovanište za prevenciju maloljetničke trudnoće i sl.) - Nedostatak određenog broja uposlenika specifičnih profila (psiholog, mentalno zdravlje) - Nepostojanje centra čiji bi rad bio isključivo usmjeren na probleme koje imaju djeca i mladi - Nepostojanje centra za rani rast i razvoj
ŠANSE - Saradnja zdravstvenih ustanova sa Univerzitetskim kliničkim centrom Tuzla; - Dobra saradnja sa ostalim zdravstvenim ustanovama	PRIJETNJE - Neusklađenost standarda koje donose viši nivoi, sa potrebama stanovništva u pogledu zdravstvenih usluga; - Nepostojanje mehanizama za sistemsko provođenje promotivno-preventivnih programa

Životni standard i socijalna zaštita djece⁹

Definisanje pojmova

Životni standard opisuje fizičko blagostanje određene grupe / kategorije ili pojedinih osoba.

Socijalna zaštita ili socijalna skrb je pojam koji se odnosi na novčane ili druge doprinose zajednice kako bi se osiguralo ostvarivanje osnovnih potreba ljudskog postojanja, u ovom slučaju djece.

Analiza stanja

U općini Banovići socijalna zaštita se ostvaruje u JU Centru za socijalni rad Banovići. Iz općinskog budžeta finansiraju se materijalni troškovi centra za socijalni rad, dok se socijalna davanja predviđena federalnim i kantonalnim zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom finansiraju iz federalnog odnosno kantonalnog budžeta. U skladu sa kantonalnim zakonom, općine mogu, u skladu s mogućnostima, svojim odlukama proširiti prava iz socijalne zaštite kao i listu korisnika.

Tabela 8. Pregled korisnika socijalne zaštite u 2017. i 2018. godini

R.br.	Vrsta pomoći	Broj korisnika		Iznos naknade KM mjesečno
		2017.	2018.	
1.	Stalna novčana pomoć	197	154	-
2.	Novčana naknada za pomoć i njegu od strane drugog Lica, lična invalidnina i ortopedski dodatak	467	480	-
3.	Jednokratne novčane pomoći	420	449	-
4.	Smještaj djece u porodicu	9	6	460 KM

⁹U skladu sa članom 26. Konvencije o pravima djeteta država potpisnica je obavezna svakom djetetu priznati pravo na socijalnu zaštitu, uključujući i socijalnu pomoć i poršku, te preduzimati potrebne mjere za puno ostvarivanje ovoga prava. Nadalje, član 27. obavezuje „države članke da priznaju svakom djetetu pravo na životni standard primjeren njegovom fizičkom, duhovnom, moralnom i društvenom razvoju. U tom smislu država – potpisnica treba poduzeti odgovarajuće mjere pomoći roditeljima i drugosobama odgovornim za dijete u osigurnju životnih uslova koji su potrebni za njegov razvoj, prije svega materijalne pomoći i programa porške, posebno u pogledu prehrane, odijevanja i smještaja.

5.	Smještaj odraslih u porodicu	2	2	383 KM
6.	Smještaj djece u ustanovu socijalne zaštite	4	4	580,00KM
7.	Smještaj odraslih u ustanovu socijalne zaštite	25	24	14.169,49KM
8.	Civilne žrtve rata	60	60	ovisno od grupe
9.	Dodatak na djecu	408	301	12.600,00 KM
10.	Uvećani dodatak na djecu sa posebnim potrebama	107	104	50 KM
11.	Naknada umjesto plate ženi-majci	36	32	ovisno od prosjeka plaće
12.	Subvencija prevoza učenika	32	28	3.265,50 KM
13.	Refundacija troškova sahrane korisnika SNP	4	9	-

Izvor: JU Centar za socijalni rad Banovići

U 2017. godini, po različitim osnovama, pravo na socijalnu pomoć ostvarilo je 1.771 građana dok je u narednoj godini taj broj bio nešto manji (1.653). Iz Tabele 8. je vidljivo da je u 2018. godini došlo do smanjenja broja korisnika stalne socijalne pomoći. Razlog tome su stalne migracije stanovništva sa ovih područja, posebno socijalno ugroženih grupa, u zemlje zapadne Evrope, naročito Roma. Nasuprot tome, uvećao se broj zahtjeva za ostvarivanjem jednokratnenovčane pomoći koja se priznaje za stanja socijalne potrebe nastale uslijed smrti jednog ili više članova porodice, povratka s liječenja, otpuštanja sa izdržavanja kazne zatvora ili izvršavanja odgojne mjere, te i za druga stanja socijalne potrebe prema ocjeni centra za socijalni rad. Ovo pravo se može priznati istoj osobi ili porodici najviše tri puta u toku kalendarske godine. U 2018. godini pravo na jednokratnu novčanu pomoć ostvarilo je 449 korisnika, za 29 više nego u 2017. godini.

Korisnici prava na dječiji dodatak su porodice sa djecom čiji ostvaruju prihod nije veći od 7% prosječne plate u TK-a po članu domaćinstva. U 2018. godini 301 djece je primalo dječiji dodatak što je za 107 djece manje u odnosu na 2017.godinu. Iznos dječijeg dodatka za jedno i dvoje djece je iznosio 20.00 KM mjesečno, a za troje i više djece 40,00 KM, dok je uvećani dječiji dodatak (za djecu bez oba roditelja, djecu sa invaliditetom i djecu oboljelu od hroničnih oboljenja) iznosio 50,00 KM. U toku 2018.godine 104. djece koristilo je pravo na uvećan dječiji dodatak. Dječiji dodatak se isplaćuje iz kantonalnog budžeta.

Pravo na subvencioniranje troškova prijevoza djece, učenika, studenata i njihovih pratilaca u skladu sa kantonalnim propisima mogu ostvariti: djeca, učenici i studenti iz porodica korisnika prava na stalnu novčanu pomoć; djeca, učenici i studenti bez roditeljskog staranja koji su na porodičnom smještaju; djeca, učenici i studenti korisnici prava na uvećani dječiji dodatak i njihovi pratioci. U 2018. godini Centar za socijalni rad Banovići je subvencionirao prevoz do škole za 33 učenika sa ove općine.

Pojedine kategorije djece žive u vrlo teškim socijalnim uslovima, posebno djeca nezaposlenih roditelja, djeca koja žive u kolektivnim izbjegličkim naseljima, djeca sa poteškoćama u razvoju, romska djeca kao i druge marginalizirane grupe djece. Nema relevantnih podataka o broju Roma koji su nastanjeni na području općine Banovići, a prema nezvaničnim podacima procjenjuje se da u ovoj lokalnoj zajednici živi oko 1.500 Roma.

Najznačajniji problemi identifikovani u oblasti životnog standarda i socijalne zaštite

Podaci dobijeni od strane radnih grupa na radionici u Banovićima, obrađeni su u statističkom programu SPSS. U matricama se nalaze problemi koji su identifikovani putem istraživanja, kroz fokus grupe sa djecom i odraslima, te putem sekundarnih podataka. Prioriteti rješavanja su sortirani prema broju dobijenih preferencija od strane grupa.

Prioritiziranje problema se radilo po osnovu 4 prioriteta ranga:

1. Vrlo bitno, vrlo hitno
2. Vrlo bitno, nije hitno
3. Bitno, nije hitno
4. Nije bitno, nije hitno

Bitno, nije hitno	Vrlo bitno, vrlo hitno
Ne postoji dječiji parlament na području općine Banovići	- Određeni broj djece nisu pravno vidljiva (upisana u Matičnu knjigu rođenih), posebno kod romske populacije i interno raseljenih osoba - Prisutni maloljetnički brakovi, posebno kod romske djece - Djeca donekle imaju uticaj na donošenje odluka u lokalnoj zajednici, ali nije dovoljno - Nizak iznos socijalnih davanja, te kašnjenja u isplati dječiji dodatka - Nedostatak adekvatnih socijalnih usluga za rehabilitaciju djece sa poteškoćama u govoru, sluhu, sa motoričkim smetnjama itd. - Informacije o pravima iz socijalne zaštite i drugim pravima djece nisu prilagođene djeci sa poteškoćama u razvoju - Nedovoljno razvijen NVO sektor koji se bavi zaštitom djece

	- Izdavanja iz budžeta lokalne zajednice nisu dovoljna za podršku porodicama sa djecom koji su u stanju socijalne potrebe koja nisu u mogućnosti nabaviti opremu i učila za rad djeteta - Nedostatak socijalnih usluga za dnevno zbrinjavanje djece koja su u riziku od zanemarivanja, eksploatacije i nasilja (Dnevni centar za djecu u riziku)
Nije bitno, nije hitno	Vrlo bitno, nije hitno - Potrebno je zagovarati obezbjeđenje sredstava za zdravstveno osiguranje djece koja napuste školovanje. Postoji odluka Općinskog vijeća, da se djeca i trudnice prijave na Centar za socijalni rad, te da finansijski općina to podrži - Prisutan problem maloljetničke delikvencije na području općine Banovići, u toku 2017. godine izrečene su ukupno 3 odgojne mjere zbog počinjenog krivičnog djela - Nedovoljna senzibilnost lokalne zajednice u pogledu problema sa kojima se susreću djeca sa poteškoćama u razvoju - Nedostatak poticajnih mjera od strane lokalne zajednice za rađanje djece. Nezaposlene porodilje nemaju novčanu podršku u sistemu socijalne zaštite. - Prisutan problem neodgovornog roditeljstva koje se manifestuje kroz neredovno pohađanje nastave za djecu čije je školovanje obavezno po Zakonu- do 15 godina starosti

SWOT analiza – životni standard i socijalna zaštita

SNAGE	SLABOSTI
- Postojanost grupe za dobrobit djece - Dobra saradnja sa lokalnom zajednicom - Stručni kadar u CSR	- Nedovoljno razvijen NVO sektor - Neraspolaganje adekvatnim prostorijama za djelovanje NVO sektora - Isključen privredni sektor iz procesa unapređenja položaja djece

• Interes nadležnih lokalnih službi za radom za unapređenje položaja djece • Ljudski resursi i motivacija za pomoć djeci i mladima • Volja djece i mladih za djelovanje na polju unapređenja socijalnog položaja ugroženih porodica sa djecom • Veliki broj djece su učlanjeni u NVO • Stručnost i entuzijazam profesionalaca • Kreativni potencijali pojedinaca • Timski duh i intersektoralna saradnja • Postojanje prostora za dnevni centar • Postojanje plana rada grupe za dobrobit djece (zaštita djece od prosjačenja) • Spremnost građana za učešće u provođenju kampanja za dobrobit djece	• Neiskustvo i neadekvatnost NVO sektora • Tendencija rasta broja umrlih u odnosu na rođene • Veliki procenat nepismenosti na području općine u odnosu na stanovništvo • Nedostatak sredstava za rad na polju neformalnog obrazovanja • Nedovoljna oprema za realizaciju programa • Nedovoljno motivirajućih programa čime djeca gube interesovanje • Mišljenje da je materijalna sigurnost djece prioritet • Nedostatak kadra u CZSR i školama (socijalni radnici i psiholozi) • Neuključenost MZ u rad škola • Neodgovorno roditeljstvo (nezainteresovanost roditelja za razvoj vlastite djece)
ŠANSE • Domaći i međunarodni grantovi • Podrška lokalne zajednice • Postojanje NVO koje djeluju u socijalnom sektoru • Privredni razvoj i mogućnost uspostavljanja javno-privatnog partnerstva • Stvaranje uslova za povezivanje sa dijasporom • Djelovanje World vision-a i Udruženja „Zemlja djece u BiH“u zajednici po pitanju zaštite dobrobiti djece • Zainteresovanost vjerskih zajednica za djelovanje na unapređenju života djece i mladih	PRIJETNJE • Nedovoljna informisanost stanovništva o aktivnostima u socijalnom sektoru • Izostanak podrške šire društvene zajednice • Uočljive socijalne razlike • Nepostojanje akcionog plana za socijalnu inkluziju • Nespremnost za promjene nekih životnih navika i shvatanja • Slab privatni sektor • Migracije • Nesaradnja djece i roditelja koja su socijalno ugrožena sa predstavnicima različitih institucija • Politička situacija

Zaštita djece od nasilja i sigurnost djece¹⁰

Definisanje pojmova

Javna sigurnost ili bezbjednost je izraz pod kojim se u najširem smislu podrazumijevaju mjere i aktivnosti koje neka država i, rjeđe, društvena organizacija ili samoorganizirani pojedinci, poduzimaju kako bi se život, zdravlje i imovina stanovnika nekog područja zaštitile od loših uticaja.

Analiza stanja

Zaštitu lične i imovinske sigurnosti u općini Banovići građani mogu ostvariti uz podršku policijskih službenika Policijske uprave Banovići. Na području ove općine u 2016. godini počinjeno je ukupno 149 krivičnih djela. U odnosu na 2015. godinu ukupan broj evidentiranih krivičnih djela je smanjen za 12%. Najveći broj izvršenih krivičnih djela odnosi se na oblast imovinskih delikata koji čine 38% od ukupnog broja evidentiranih krivičnih djela. Počinjeno je 10 krivičnih djela iz oblasti narkomanije, a zaplijenjene su i određene količine narkotičkih sredstava (amfetamn, canabis - marihuana).

Nasilje u porodici je u porastu. U 2016 godini zabilježena su dva krivična djela koja su počinjena od strane maloljetnih osoba što ovu općinu svrstava na dnu ljestvice po broju počinjenih krivičnih djela od strane maloljetnika u općinama TK

Tabela 9.: Struktura krivičnih djela počinjenih u općini Banovići u 2018. godini

Naziv krivičnog djela	2018.	
	TK	Banovići
1. Krivična djela protiv života i tijela	277	9
2. KD protiv slobode i prava čovjeka i građanina	117	5
3. Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži	187	8
4. KD protiv zdravlja ljudi	356	16
5. KD protiv imovine	2471	66
6. KD protiv okoliša, poljoprivrede i prirodnih dobara	93	7
7. KD protiv sigurnosti javnog prometa	209	5
8. KD protiv javnog reda i pravnog prometa	279	9

¹⁰Konvencija o pravima djeteta obavezuje države - potpisnice da preduzmu sve odgovarajuće zakonske, upravne, društvene i obrazovne mjere da bi se dijete zaštitilo od svih oblika fizičkog, ili mentalnog nasilja, povrede ili zlostavljanja, zanemarivanja ili nemarnog postupka, zloupotrebe ili eksploatacije, uključujući i seksualno zlostavljanje dok je na brizi roditelja, zakonskih staratelja ili bilo koje druge osobe koja se brine o djetetu (član 32-38.). U skladu sa članom 39. države potpisnice moraju poduzeti sve mjere za promicanje fizičkog i duševnog oporavka i vrćanja u društvo djeteta koje je žrtva bilo kojeg oblika nasilja, zloupotrebe i iskorištavanja ili okrutnog, neljudskog i ponižavajućeg ponašanja ili oružanog sukoba. Oporavak i vraćanje u društvo osigurati će se u sredini koja potiče djetetovo zdravlje, samopoštovanje i dostojanstvo.

9. Ostala KD prema KZ F BiH	206	2
10. KD iz drugih posebnih zakona (ukupno)	47	1
11. KD iz KZ BiH	8	2
UKUPAN BROJ EVIDENTIRANIH KRIVIČNIH DJELA	4250	130

Izvor: MUP TK, Informacija o stanju sigurnosti na području TK za 2018. godinu

Prosjačenje djece je i dalje vrlo prisutno na području općine Banovići, posebno ispred objekata trgovčkih cenatara i na većim saobraćajnim raskrsnicima.

Najznačajniji problemi u oblasti zaštite djece od nasilja i sigurnosti djece

Podaci dobijeni od strane radnih grupa na radionici u Banovićima, obrađeni su u statističkom programu SPSS. U matricama se nalaze problemi koji su identifikovani putem istraživanja, kroz fokus grupe sa djecom i odraslima, te putem sekundarnih podataka. Prioriteti rješavanja su sortirani prema broju dobijenih preferencija od strane grupa.

Prioritiziranje problema se radilo po osnovu 4 prioriteta ranga:

1. Vrlo bitno, vrlo hitno
2. Vrlo bitno, nije hitno
3. Bitno, nije hitno
4. Nije bitno, nije hitno

Bitno, nije hitno	Vrlo bitno, vrlo hitno
	- Na području lokalne zajednice nema kontinuirane edukacije za djecu o sigurnom korištenju interneta - U najvećem riziku od prosjačenja, kriminala ili destruktivnog ponašanja su djeca Romi i djeca u sukobu sa zakonom zbog ekstremnog siromaštva, nepohađanja obrazovnog procesa.... - Djeca se na ulici susreću najčešće sa opasnostima od postojanja droge, fizičkog nasilja, vršnjačkog nasilja i alkohola. - Djeca smatraju da je za romsku djecu najveći problem nasilje u njihovim porodicama i da ih roditelji tjeraju da rade i borave na ulici - Izraženo iskorištavanje djece, najčešće od strane roditelja, u obliku prosjačenja, dječijeg štetnog rada i maloljetne prostitucije

	• Nedostatatak multisektoralnog referalnog mehanizma za prevenciju i postupanje u slučaju nasilja i zloupotrebe djece (lokalizacija kantonalnog protokola za postupanje u slučaju prosjačenja djece i drugih vidova zloupotrebe i iskorištavanja djece) • Postoji ukupno 19 kladionica na području općine Banovići koja se nalaze u blizini škola • Neefikasan rad inspekcijskih organa u kontroli ugostiteljskih i trgovinskih objekata u cilju sprečavanja prodaje duhanskih i alkoholnih prerađevina maloljetnim osobama • Problematika maloljetničke delikvencije nije izražena na području ove općine
Nije bitno, nije hitno	Vrlo bitno, nije hitno • Djeca u okviru fokus grupe smatraju da su u velikom riziku od trgovine ljudima i da postoje određena lica koja se ovim bave

SWOT analiza – zaštita djece od nasilja i bezbjednost

SNAGE • Saradnja škola sa policijskom upravom i centrom za socijalni rad • Međusobno poznavanje i saradnja (prijateljski, rodbinski odnosi) • Preventivni programi u školama koji se realizuju od strane MUP-a • Prisutnost policajaca u blizini školskih dvorišta • Dobro organizovana lokalna grupa za dobrobit djece • Edukovano i angažovano osoblje MUP-a i CSR	SLABOSTI • Nedovoljno razvijena svijest građana o važnosti prijave prestupništva • Neusklađenost zakonske regulative u kontekstu kladenja djece • Nedostatak alternativnih mjera za maloljetne počinioce krivičnih djela (rad u dobrotvorne svrhe) • Nedostatak stručnog kadra angažovanog na pitanjima sigurnosti djece • Strah od prijave nasilja
ŠANSE • Postojanje i djelovanje World Visiona • Organizovanje kulturnih i sportskih manifestacija i aktivnosti • Zakon o ograničenoj upotrebi duhanskih prerađevina • Podrška općine i lokalne zajednice	PRIJETNJE • Dostupnost alkohola, duhana, droga • Nedovoljna sigurnost u saobraćaju • Ekspanzija kladionica

VI STRATEŠKE ODREDNICE AKCIONOG PLANA ZA DJECU

Vizija

Viziju Lokalnog akcionog plana za djecu u općini Banovići karakteriše opće očekivanje djece da žive i djeluju u prosperitetnoj sredini.

Definisana je kao:

„Općina Banovići je zajednica kvalitetnog, sigurnog i inkluzivnog življenja, u kojoj svako dijete ima obezbjeđene životne uslove za ostvarenje svojih punih potencijala i ima mogućnost da učestvuje u donošenju svih odluka koji se tiču njih“

Misija

Misija Lokalnog akcionog plana za djecu općine Banovići usmjerena je na stvaranje uslova za razvoj potencijala djece:

„Realizacijom programa i projekata, putem mreže institucija i organizacija, pruža se podrškastvaranju stimulativnog okruženja za afirmaciju, osnaživanje i integraciju djece u svim oblastima u kojima djeca djeluju, te jačanje civilnog sektora koji se bavi pitanjima djece, kao i odgovornost donosioca odluka za sistemsko unaprjeđenje položaja djece vodeći se najboljim interesom djeteta“

Opći cilj

U vremenskom periodu 2019.-2021., unaprijediti stanje i poboljšati položaj djece na području lokalne zajednice, u oblastima obrazovanja, sigurnosti, socijalne zaštite, sporta, rekreacije, informisanja, kulture, zaštite okoliša i zdravlja uz poštivanje UN Konvencije o pravima djeteta i drugih obavezujućih međunarodnih i domaćih standarda koji se odnose na zaštitu prava djeteta.

Posebni(specifični) ciljevi

1. Unaprijediti koordinaciju javnog sektora i organizacija civilnog društva na polju zagovaranja prava i osiguranju zaštite i dobrobiti djece;
2. Obezbijediti jednake uslove, adekvatan pristup te kvalitetno obrazovanje za svako dijete i promovisati značaj cjeloživotnog učenja;
3. Obezbijediti jednake mogućnosti za uključivanje djece na području općine Banovići, u obrazovne, sportske, kulturne, informativne, ekološke i društvene aktivnosti bez diskriminacije po bilo kojem osnovu;
4. Obezbijediti sveobuhvatnu, bezuslovnu i kvalitetnu zdravstvenu zaštitu za svako dijete, kao i promovisanje zdravih stilova života kod svakog djeteta;

5. Obezbijediti sveobuhvatnu i dostupnu socijalnu zaštitu i poboljšati životni standard svakom djetetu, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu, a u skladu sa njegovim potrebama i potrebama njegove porodice;
6. Stvoriti sigurno, podržavajuće i nenasilno životno okruženje za odrastanje, rast i razvoj djece na području Općine Banovići.

Definicija korisnika

Krajnji korisnici Akcionog plana za djecu općine Banovići su sva djeca uzrasta do 18 godina koji žive na području općine Banovići, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu.

Specifične kategorije korisnika

- Djeca u odgojno-obrazovnom procesu (korisnici formalnog i neformalnog obrazovanja)
- Lideri, aktivisti i članovi formalnih i neformalnih omladinskih i dječijih organizacija/grupa i pokreta
- Marginalizirane grupe djece(djeca bez roditeljskog staranja, djeca sa poteškoćama u psihičkm i tjelesnom razvoju, djeca pripadnici etničkih manjina, djeca sa poremećajem u ponašanju, djeca žrtve nasilja, djeca sa hroničnim i rijetkim oboljenjima, djeca koja su izvan obrazovnog sistema, djeca iz porodica u stanju socijalne potrebe, djeca u sukobu sa zakonom, djeca koja su izložena prosjačenju i eksploataciji)
- Nadarena i izrazito talentovana djeca
- Djeca u ruralnim zajednicama.

Indirektne korisničke grupe

- Organizacije civilnog društva
- Mediji
- Obrazovne ustanove
- Zdravstvene ustanove
- Privredni subjekti
- Kulturne i umjetničke ustanove i organizacije
- Sportske organizacije i ustanove
- Ustanove socijalne zaštite
- Institucije općinske, kantonalne, federalne i državne vlasti
- Roditelji

Budžet Akcionog plana za djecu općine Banovići

Strateško budžetiranje će pokazati iznos potrebnih sredstava za realizaciju Akcionog plana za djecu, a očekivati je da će stepen realizacije direktno zavisi od raspoloživih sredstava u budžetu općine Banovići, donatorskih izvora i individualnih projektnih aktivnosti.

Uvažavajući sve definisane Mjere iz pojedinačnih dole navedenih operativnih planova, za realizaciju Akcionog plana za djecu predviđen je sljedeći sumarni budžet za naredne tri godine:

Programska oblast	Iznos KM za period 2019.-2021.
Koordinacija organizacija civilnog društva i javnog sektora na polju zagovaranja prava djece	2.000 KM
Formalno i neformalno obrazovanje	579.540KM
Sport, rekreacija, kultura, informisanje djece i zaštita okoliša	181.600 KM
Zdravstvo i zdravstvena zaštita	20.750 KM
Životni standard i socijalna zaštita	88.500 KM
Zaštita djece od nasilja i bezbjednost djece	5.700 KM
UKUPNO KM	878.090 KM

Iako akcioni planovi pokazuju povećanje postojećih ili kreiranje novih budžetskih stavki smatramo da se preraspodjelom postojećih i strateškim usmjerenjem budžetskih sredstava, prije svega na lokalnom i kantonalnom nivou, može stvoriti kvalitetan budžet za djecu. Povlačenje sredstava iz međunarodnih fondova svakako treba da predstavlja značajan izvor za pokrivanje troškova implementacije mjera iz Akcionog plana za djecu.

Važno je naglasiti da su u akcionom planu kreirane mjere i aktivnosti koje odgovaraju direktno na prioritizirane identifikovane probleme u različitim oblastima u kojima djeluju djeca.

Postoji mogućnost da neke od aktivnosti koje se već realizuju na području lokalne zajednice nisu uključene unutar ovog strateškog dokumenta, što daje prostor svima onima koji se bave realizacijom i praćenjem realizacije LAP-a da isti pravovremeno i u skladu sa potrebama ažuriraju.

VII AKCIONI PLANOVİ PO OBLASTIMA

1. Koordinacija Lokalne grupe za dobrobit djece

Strateški cilj #1 Unaprijediti koordinaciju javnog sektora i organizacija civilnog društva na polju zagovaranja prava i zaštite pravdije					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni resursi za period od 3 godine
Jačanje kapaciteta članova GZDD¹¹ Banovići	Minimalno 3 zajedničke edukacije	Edukacija članova GZDD na teme: pisanja prijedloga projekata, namicanja sredstava i javno zagovaranje	2019-2021.	GZDD Banovići NVO	500 KM
	Najmanje 2 zajedničke aktivnosti sa organizacijama civilnog društva koje se bave pitanjima djece sa područja drugih općina	Umrežiti postojeće organizacije civilnog društva iz općine Banovići sa organizacijama koje imaju istu misiju iz drugih općina u cilju razmjene iskustva			500 KM
Realizacija koordinisanih inicijativa, akcija i projekata na polju zaštite djece na području općine Banovići	Minimalno 2 pripremljene i realizovane inicijative ili projekta koja se tiču unaprijeđenja kvaliteta života djece	Poticati partnerstvo GZDD sa javnim, civilnim i privatnim sektorom u rješavanju problema djece u lokalnoj zajednici	2019-2021	GZDD Banovići NVO, Služba za stambeno komunalne poslove, društvene djelatnosti i zajedničke poslove općine Banovići	1.000 KM

¹¹ Grupa za dobrobit djece

2. Formalno i neformalno obrazovanje djece

Strateški cilj #2 Obezbijediti jednake uslove, adekvatan pristup te kvalitetno obrazovanje za svako dijete i promovisati značaj cjeloživotnog učenja					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni rerursi za period od 3 godine
Unapređenje pristupa i uslova za predškolsko obrazovanje djece	Najmanje pet radionica i dvije promotivne kampanje organizovane na godišnjem nivou	Promovisati značaj predškolskog obrazovanja za pravilan rast i razvoj djeteta	2019 -2021	GZDD u partnerstvu sa JU obdanište "Dječije obdanište"	500 KM
	Sufinansiran boravak za najmanje 5 djece na godišnjem nivou u predškolskoj ustanovi	Osigurati dostupnost predškolskog odgoja za marginalizirane grupe djece (Rome, djecu iz ruralnih zajednica, djecu iz socijalno ugroženih porodica)	2019 -2021	JU obdanište "Dječije obdanište"	5.000KM
	Broj podržanih i realizovanih projekata i programa Uspostavljanje „Mobilne biblioteke i igraonice“ Broj djece obuhvaćene programima	Kontinuirano poticati i podržavati neformalne programe i projekte za predškolsko obrazovanje djece u ruralnim mjestima/romskim zajednicama (mobilna biblioteka igračaka i knjiga, edukativne i kreativne radionice sa djecom, Male škole znanja i vještina i sl.)	2019-2021	NVO Obrazovne ustanove	12.000 KM
	% obuhvata djece	Realizovati program obavezne pripremne	2019-2021	Općina Banovići JU obdanište "Dječije	18.140 KM ¹²

¹²U Budžetu Općine Banovići za 2019. godinu na budžetskoj stavci „Transfer za rad JU "Dječije obdanište" - realizacija predškolskog projekta“ planiran iznos sredstava od 18.140 KM.

		nastave pred polazak u školu (150 časova) za svu predškolsku djecu koja su stasala za upis u školu		obdanište“	
<i>Osigurati sveobuhvatno, inkluzivno i održivo osnovno obrazovanje za svu djecu</i>	Broj učenika kojima su obezbjeđeni besplatni udžbenici i školski pribor, školska užina, prevoz Broj stipendija	Obezbijediti podsticajne mjere koje će olakšati pristup i održivost u formalnom obrazovnom procesu za djecu iz socijalno ugroženih porodica (besplatne udžbenike i školski pribor, školsku užinu i prevoz, stipendije)	2019-2021	Kantonalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Općina Banovići NVO	450.000 KM
	Broj nagrada- stimulacija	Obezbijediti podsticajne mjere koje će olakšati napredak nadarenoj djeci	2019-2021	Kantonalno ministarstvo obrazovanja i nauke, Općina Banovići	9.000 KM
<i>Stvaranje uslova za kvalitetno izvođenje nastavnog procesa za svu djecu</i>	Uspostavljena je budžetska stavka za finansiranje projekata djece i mladih	Razviti praksu sistemске podrške projekata i programa za djecu i mlade iz sredstava općinskog budžeta	2019.	MSŠ Banovići JU OŠ Banovići sa područnim školama, OŠ Grivice sa područnim školama, OŠ Banovići Selo sa područnim školama, OŠ Treštenica sa područnim školama, OŠ Seona sa područnim školama GZDD.	10.000 KM
	Osposobljena najmanje 2 objekta (prilaz, toalet, rampe)	Prilagoditi infrastrukturu u obrazovnim ustanovama za učenike sa poteškoćama u razvoju (prema prioritetima)	2019–2021	Ministarstvo obrazovanja TK Općina Banovići u partnerstvu sa GZDD	60.000 KM

	Razvijena metodologija Razvijeni instrumenti (alati) za procjenu i vrednovanje rada	Razviti metodologiju i instrumente za procjenu i vrednovanje rada nastavnog osoblja od strane djece	2019-2021	Obrazovne ustanove GZDD Pedagoški zavod	500 KM
<i>Razvijanje i promocija savremenih i prema potrebama kreiranih programa formalne i neformalne edukacije</i>	Kreirana metodologija	Kreirati metodologiju za profesionalnu orijentaciju učenika za otkrivanja znanja, vještina i kompetencija kod djece, profesionalnu orijentaciju nastavnika s ciljem unapređenja NPP	2019.	Obrazovne ustanove GZDD Banovići WVI	1.000 KM
	Pokrenuta inicijativa	Zagovarati za izmjene nastavnog plana i programa (za osnovnu i srednju školu)	2019-2020	GZDD	400 KM
	Broj prezentacije u osnovnim školama Broj informisanih učenika Posjećenost kataloga	Razviti praksu informisanja maturanata osnovnih škola o prilikama, koristima i mogućnostima izbora zanimanja (dani „otvorenih vrata“, printani i online katalog ponude zanimanja i sl.)	2019-2021	Obrazovne ustanove GZDD Banovići	500 KM
	Godišnje objavljen poziv za financiranje programa neformalnog obrazovanja NVO. Broj odobrenih projekata	Razviti praksu podrške programima neformalnog obrazovanja u skladu s potrebama i interesima djece i mladih	2019- 2021	GZDD Banovići, Općina Banovići, NVO	12.000 KM

	Pokrenute besplatne škole/kursevi neformalne edukacije				
	Osnovano Vijeće za djecu	Osnovati Vijeće za djecu (dječiji parlament) na području općine Banovići	2021.	LGZDD Banovići u saradnji sa školama, Općinom Banovići i OCD	500 KM

3. Sport, rekreacija, kultura, informisanje i zaštita okoliša

Strateški cilj #3 Obezbijediti jednake mogućnosti za uključivanje djece u obrazovne, sportske, kulturne, informativne, ekološke i društvene aktivnosti, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni rerursi za period od 3 godine
Osigurati jednake mogućnosti da svako dijete učestvuje u sportskim, kulturnim i društvenim sadržajima u skladu sa svojim mogućnostima i potrebama	Izgrađena najmanje 3 dječija igrališta i prilagođena najmanje 2 igrališta djeci sa invaliditetom	Izgraditi dječija igrališta inkluzivnog karaktera i prilagoditi postojeća mogućnostima djece sa invaliditetom, sa posebnim fokusom na ruralna područja i romske zajednice	2019-2021.	Osnovne škole, NVO u partnerstvu sa Općinom Banovići	30.000 KM
	Broj djece uključene u sportske klubove, kulturne aktivnosti, programe NVO	Promovisati značaj sporta i kulturnih aktivnosti i učlanjenja djece u iste tipa „otvorena vrata sportskih klubova i ustanova kulture te programa NVO“, „ljetne škole sporta“ i sl.	2019-2021.	Sportska udruženja Ustanove kulture NVO	600 KM
	Broj djece uključene u aktivnosti Iznos budžetskih sredstava	Razviti praksu subvencioniranja članarine za djecu iz	2019-2021	Općina Banovići	5.000 KM

		socijalno ugroženih porodica u sportskim klubovima i kulturno umjetničkim društvima, bibliotekama i sl.			
	Podrška centarima za djecu Broj članova, aktivnosti	Podrška rad Centra za djecu i mlade na području općine Banovići	2019 -2021.	UG „Baum“, NVO, WV	30.000 KM
	Razvijeni programi i sadržaji za djecu i mlade Broj uključene djece	Osigurati djeci i mladima u ruralnim područjima jednak pristup sportskim i kulturnim sadržajima prema iskazanom interesu	2019-2021.	GZDD UG „Baum“	6.000 KM
	Broj sufinansiranih programa/projekata Broj korisnika programa/projekata	Kontinuirana podrška kvalitetnim kulturnim projektima za djecu (kreativne i kulturne manifestacije, sajam dječijeg stvaralaštva i sl.)	2019-2021.	Osnovne škole, NVO, Općina Banovići.	6.000 KM
Razvijanje inovativnog, kreativnog i inkluzivnog pristupa u animiranju i radu sa djecomu sportskim i kulturnim aktivnostima	Organizovano najmanje 10 aktivnosti	Organizovati „Škole u prirodi“ u najbliža izletišta	2019-2021.	Saveez udruženja građana sportskih klubova općine Banovići, Obrazovne ustanove	6.000 KM
	Broj medijskih priloga	Medijska kampanja o promociji kvalitetnog provođenja slobodnog vremena i sadržajima za djecu koja se nude u lokalnoj zajednici u oblasti sporta, kulture, zaštite	2019-2021.	Radio Banovići, UM BaUM, NVO.	2.000 KM

	Broj akcija/događaja Obilježavanje Dana volontiranja Broj volontera	okoliša, uz učešće djece Promovisati kulturu volonteranjanje među djecom i mladima u lokalnoj zajednici	2019-2021.	GZDD Banovići NVO, UM BaUM, Odred izviđača „Plamen“.	3.000 KM
Unapređenje stanja okoliša i osiguranje boljih uslova života djeteta	Broj akcija, zasađenih stabala, broj djece učesnika	Organizovati ekološke akcije sa djecom: proljetno čišćenje grada/naselja, prikupljanje otpada i sekundarnih sirovina, sadnja drveća i drugog zelenila u općini	2019-2021.	Škole, GZDD, Odred izviđača „Plamen“, NVO.	3.000 KM
	Broj uklonjenih deponija	Uklanjanje divljih deponija za odlaganje otpada u blizini naseljenih mjesta i objekata koji su namjenjeni djeci	2019-2021.	Lokalne komunalne službe	90.000 KM

4. Zdravlje i zdravstvena zaštita djece

Strateški cilj #4 Obezbijediti sveobuhvatnu, безусловnu i kvalitetnu zdravstvenu podršku za optimalni psihofizički razvoj, kao i promovisanje zdravih navika svakog djeteta					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni resursi za period od 3 godine
Povećati znanja i podići nivo svijesti kod djece o zdravlju i zdravim stilovima života	Broj radionica Broj učesnika	Organizovati redovne preventivne programe o sprečavanju karijesa i održavanju oralne higijene u obdaništima i	2019 – 2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići Obrazovne ustanove NVO koje se bave pitanjima zdravlja djece	3.000 KM

	Broj radionica Broj učesnika	OŠ Organizovati redovne preventivne programe o zdravoj ishrani i zdravim stilovima života u obdaništima i OŠ	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići Obrazovne ustanove Zavod za javno zdravstvo TK	10.000 KM
	Broj radionica Broj učesnika	Organizovati preventivne radionice za učenike srednjih škola o seksualnom i reproduktivnom zdravlju	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići Obrazovne ustanove Zavod za javno zdravstvo TK NVO	2.000 KM
Prevenција oboljenja kod djece i rana intervencija	Broj djece koja su prošla sistematski pregled	Organizovati redovne godišnje besplatne sistematske preglede za djecu u obdaništima, osnovnim i srednjim školama	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići	0 KM
	Broj pregledanih učenika Broj otkrivenih degenerativnih promjena	Organizovati skrining koštano mišićnog sistema (kičme i grudnog koša) kod učenike u osnovnoj školi	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići	0 KM
	Broj novootkrivene djece i mladih koji imaju poremećaje u ponašanju i mentalnom zdravlju Broj pregledanih učenika Broj otkrivenih oboljenja	Skrining otkrivanja mogućih poremećaja u ponašanju i mentalnom zdravlju djece i mladih	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići	0 KM
	Broj akcija, događaja Broj podijeljenih promotivnih materijala	Organizovati skrining vida kod učenika OŠ	2019-2021.	JZU „Dom zdravlja“ Banovići	500 KM

	Broj informativnih kampanja Broj podijeljenih materijala	Promocija značaja obavezne imunizacije za zdravlje djece Informativna medijska kampanja o pravima djece pacijenata (sticanja statusa osigurane osobe, prava na lijekove i ortopedska pomagala, prava djeteta i roditelja u pratnji djeteta kod liječenja u bolnici i dr.)	2019-2021.	Zavod za javno zdravstvo TK JZU „Dom zdravlja“ Banovići	750 KM
	Broj educiranih zdravstvenih radnika	Educirati zdravstveno osoblje o ranom prepoznavanju nasilja nad djecom i postojećim referalnim mehanizmima	2020.	NVO	1.500 KM
	Urađeno istraživanje Broj ispitanika	Sprovesti kvantitativno i kvalitativno istraživanje o seksualnom i reproduktivnom zdravlju mladih, konzumaciji alkohola, duhana, psiho aktivnih supstanci i ovisnosti od kocke kod djece i mladih u općini Banovići	2019.	GZDD Vijeće učenika	3.000 KM
Unapređenje pristupa i korištenja usluga zdravstvene zaštite	Broj prilagođenih prilaza	Izgradnja pristupnih rampi u zdravstvenim ustanovama za djecu sa poteškoćama u razvoju	2019-2021.	JU „Dom zdravlja“	10.000 KM
Organizovati kontinuirani zdravstveni nadzor u funkciji zaštite zdravlja djece	Broj kontrolisanih objekata, broj izrečenih mjera	Pojačati kontrole ugostiteljskih objekata u vezi primjene zakona o zabrani pušenja kao i točenja alkohola maloljetnoj djeci	2019-2021.	Služba za inspekcijske poslove, PU Banovići	0 KM
	Broj obavljenih kontrola,	Pojačati kontrole trgovačkih radnji/trafika u	2019-2021.	Služba za inspekcijske poslove	0 KM

	broj izrečenih mjera	vezi zabrane prodaje alkohola i cigareta maloljetim osobama			
--	----------------------	---	--	--	--

5. Životni standard i socijalna zaštita djece

Strateški cilj #5 Obezbijediti sveobuhvatnu i dostupnu socijalnu zaštitu svakom djetetu, u skladu sa njegovim potrebama i potrebama njegove porodice, bez diskriminacije po bilo kojem osnovu					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni resursi za period od 3 godine
Unaprjediti kvalitet socijalne zaštite i životnog standarda djece	Upućena inicijativa od strane Općinskog vijeća Banovići	Zagovarati za povećanje dječijeg dodatka i uvođenje socijalnih davanja za nezaposlene porodilje	2019 -2020.	GZDD Općinsko vijeće	1.500 KM
Stvaranje stimulativnog okruženja za djecu sa poteškoćama u razvoju i druge ranjive kategorije djece	Organizovan 1 društveni događaj za djecu sa poteškoćama u razvoju Organizovano 10 edukativnih radionica sa različitim grupama	Provesti kampanju o podizanju svijesti javnosti o problemima sa kojima se susreću djeca sa poteškoćama u razvoju	2019-2021	JU Centar za socijalni rad OCD koje se bave pitanjima djece sa poteškoćama u razvoju GZDD Banovići Općina Banovići	5.000 KM
	Broj edukacija za NVO iz oblasti politike zaštite djece	Jačati kapacitete organizacija koji se bavi pitanjima zaštite djece na području općine Banovići	2019 - 2020	GZDD Banovići JU Centar za socijalni rad	1.000 KM
	Broj kampanja, Kreirani edukativni printani i video materijal i distribuiran u obrazovnim ustanovama i dr. mjestima gdje borave djece	Provesti kampanje za prevenciju izvanbračnih zajednica sa maloljetnicima i dječijih brakova	2019.	LGZDD Banovići Općina Banovići JU Centar za socijalni rad JU Dom zdravlja	1.000 KM

	Donijeta odluka i kriteriji za dodjelu jednokratne pomoći za nezaposlene porodilje Broj korisnika pomoći	Osigurati stimulativne pronatalitetne mjere za rođenje djeteta	2019 -2021.	Općina Banovići u saradnji sa CSR Banovići	75.000 KM
	Donijet provedbeni akt za primjenu kantonalne odluke Broj zdravstveno osigurane djece, trudnica i porodilja	Osigurati obavezno zdravstveno osiguranje za djecu od 6-15 godina starosti koja nisu uključena u obrazovni proces te trudnice i porodilje koje nemaju status osiguranika	2019 -2021.	Općina Banovići u saradnji sa CSR Banovići	5.000 KM

6. Zaštita djece od nasilja i sigurnost djece

Strateški cilj #6 Stvoriti sigurno, ne-nasilno i zdravo okruženje za odrastanje, rast i razvoj djeteta					
Mjera	Indikator	Aktivnosti	Vrijeme realizacije	Nosioci aktivnosti	Potrebni rerursi za period od 3 godine
Osigurati minimalne uslove za sigurnost djece u porodici, školi i lokalnoj zajednici	Realizovano istraživanje te dobiveni rezultati o sigurnosnim opasnostima	Sprovesti istraživanje o potencijalnim opasnostima za sigurnost djece na području općine Banovići	2019.	GZDD i NVO koje se bave zaštitom djece	500 KM
	Broj kampanja/akcija/događaja Broj učesnika	Organizovati kampanje o problemu nasilja nad djecom i i načinima prijave nasilja	2019-2021.	GZDD Vijeće roditelja Vijeće učenika CSR, PU Banovići, škole	1.000 KM
	Osmišljen je godišnji plan za realizaciju obuka. Najmanje 4 obuke	Osmišljavanje i sprovođenje programskih edukativnih sadržaja u	2019-2021	PU Banovići, GZDD, NVO	3.000 KM

	godišnje se vrši edukacija djece Broj potpisanih memoranduma o saradnji za primjenu odgojnih preporuka Broj djece koja su učestvovala u kampanji Broj podijeljenog promotivnog materijala Broj posjetioca kampanje Broj edukacija na temu nasilja na djecom Broj educirane djece Broj educiranih roditelja	zajednici za postizanje većeg stepena sigurnosti djece Osigurati pretpostavke za primjenu Odgojnih preporuka za rad za opšte dobro (za korist humanitarne organizacije ili lokalne zajednice) Javna kampanja o zabrani fizičkog kažnjavanja djece u porodici i zajednici Preventivne radionice na temu nasilja nad djecom i mehanizmima zaštite	2019. 2020. 2019-2021.	Općina Banovići Vijeće učenika i GZDD. Vijeće učenika i roditelja, CSR, PU Banovići, NVO	0 KM 400 KM 800 KM
Stvaranje povjerenja i unaprjeđenje saradnje u lokalnoj zajednici u kontekstu zaštite djece od nasilja	Broj inspekcijskih nadzora Broj izrečenih mjera Kreiran protokol Broj edukacija Broj učesnika	Sprovoditi kontinuirane inspekcijske kontrole objekata u kojima se realizuju igre na sreću u pogledu pružanja usluga maloljetnim osobama i udaljenosti kladionica od škola Izrada intersektoralnog lokalnog protokola o prevenciji i postupanju u slučaju prosjačenja djece u općini Banovići i edukacija potpisnika protokola	2019-2021. 2019.	Općina Banovići u saradnji sa Kantonalnom upravom za inspekcijske poslove GZDD	0 KM 0 KM

VIII PRAĆENJE REALIZACIJE AKCIONOG PLANA ZA DJECU

Realizacija Akcionog plana za djecu općine Banovići će se pratiti nakon donošenja Plana monitoringa, u što će biti uključeni svi akteri koji su radili na izradi ovog dokumenta. Osnova monitoring plana je formiranje grupe za praćenje koja će, na bazi postavljenih ciljeva u Lokalnom akcionom planu, pratiti proces i na godišnjoj osnovi izvještavati o stepenu realizacije LAP-a.

Odgovornost za praćenje realizacije ovog planskog dokumenta imaju:

- Općinska uprava na čelu sa načelnikom koji imenuje koordinacioni odbor za izradu, ažuriranje i praćenje provođenja LAP-a za djecu
- Nadležneopćinske službe
- Lokalna grupa za dobrobit djece općine Banovići
- Kontinuirano praćenje i izvještavanje o realizaciji LAP-a za djecu od strane općinske službe u čijoj nadležnosti su pitanjima prava djece (godišnji monitoring izvještaj)
- Vijeće za djecu /dječiji parlament/ općine Banovići (koje treba biti uspostavljeno)
- Komisije, odbori, radne grupe koje osniva Općinsko vijeće, a koje se tiču djece
- Međunarodne i domaće organizacije koje imaju interes za kvalitetnu realizaciju LAP-a za djecu

Broj:05-49-399/19

Datum,28.02.2019 godine

POMOĆNIK NAČELNIKA

Adem Mostarlić